...ЯН ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

...рят-Монголой ҮНЭН

№ 49 (7957)
ФЕВРАЛИИН 25
СУББОТО
1956 он

Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно ...эдэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

Сэн 20 мүнгэн.

Зургаадахи табанжэлэй даалгабаринуудай бэелүүлэгдэхэдэ, Советскэ Союзай экономическа хүсэ шадал бүри дээдэ шатада гараха, тиихэтээ хамта агууехэ социалистическэ лагериин бүхы оронуудай саашадаа экономическа талаараа хүгжэхэ ябадалда туһа дүхэм боложо үгэхэ, дэлхэйн социалистическэ ажахын бүхы системэшье улам бэхижэхэ байна.

(СССР-эй арадай ажахые 1956—1960 онуудта хүгжөөхэ зургаадахи табанжэлэй түсэб тушаа КПСС-эй XX съездын Директивэнүүд тухай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Булганинай элидхэлһээ).

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИСТИЧЕСКЭ ПАРТИИН XX СЪЕЗД

...СР-эй арадай ажахые 1956—1960 онуудта хүгжөөхэ зургаадахи табанжэлэй түсэб тушаа КПСС-эй XX съездын Директивэнүүд

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Н. А. БУЛГАНИНАЙ элидхэлэй үргэлжэлэл)*

IV.

...адай ажабайдалай материальна ба культурна хэмжээе дээшэлүүлгэ

Арадай ажана һайн байдал тухай эсэшэ анхарал оролдолго гаргаха гээшэ манай ...ал-ябуулгын дээдэ хуули мүн. Манай ... бэелүүлэгдэжэ байгаа ажахын ба байгуулалтын асари ехэ түсэбүүд хадаа ...ай ажана байдалай хэлбэришэгүйгөөр ...ухы советскэ хүнүүдэй культурна хэмжээ... дээшэлжэ, тэдэнэй материальна ба ...ай эрилтые гүйсэд хангажа байха хэрэгтэ ...хай.

...һайхан зорилго зургаадахи табанжэлдэ табигдана. Арадай ажабайдалые саашаруулга, гэр байра барилгые үргэдхэлгэ, арадай гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын ...шэнэ табанжэлэй түсэбэй гол зорилго... ...инь болоно.

...на доход оронной экономическа хүгжэл... дүнгые харуулагша баримта, нниитын ...алтын эшэ үндэһэн гэжэ мэдээжэ. Социа... национальна доход бултадаа арадай ...өөрөө байдаг юм. Зургаадахи табанжэлдэ ...озай национальна доход 60 тухай процен...охо байна.

...а доходой ургалтын үндэһөөр хүн зоной доход ехэ болохо. Хүдэлмэришэд болон ...ай бодото салин хүлһэн 30 тухай про... юм. Колхозниигуудай мүнгэн ба нату... олзо доход 40 процентһээ бага бэшээр ...хэдээ колхозой хамтын ажахыһаа ажал...багдадаг олзонуудһаа түбхын түрүүндэ ... болоно.

...тическэ партяар хүтэлбэрилэгдэһэн совет...эргиэ жэлнүүдэй туршада шэн зоригтой...ка, оронойнгоо экономическа хүсэ шада...гүйгөөр бэхижүүлһэн, нниитын баялигые ... байна. Энэ хадаа ажалшадай ажабай...е саашадань дээшэлүүлхэ, ажалай эрхэ ...жаруулха талаар тон шухала хэмжээ...е съездын баталамжада табиха арга бо...ин Центральна Комитедтэ олгоо гэжэ ...үт. Тодорхойлон хэлэхэдэ:

...эһэтэй хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүл...лхэ, тиихынгээ хажуугаар хүдэлмэришэд ...ажшадай салин хүлһые нниитэ дээрэнь гу...

...эй турша соо, 1957 онһоо эхилэн, долоон ...мэрнин үдэртэй зарим һалбаринуудта— ...ай хүдэлмэрин үдэртэй заад, амаралтын ...й табан хоногой хүдэлмэриин неделитэй бо...

...о эхилэн, хүдэлмэриин үдэрые субботодо ...й урда тээ хоёр часаар хороохо; 16-һаа 18 ...һанай эдиршүүлые дахинаа зургаан часай ... үдэртэй болгохо;

...о тэдхэмжын хэрэгые үндэһөөрнь һайжа... багаар абадаг пенсионернүүдэй тэдхэм... ехээр дээшэлүүлхэ, мүн тэрэшэлэн ин...олон наһажаал хүнүүд тухай анхарал орол... гаргадаг болохо;

...удэй ажалай эрхэ байдалые, ажаһуудалые ...ха, тусхайлбал, нарайлхын урда тээ ба на... һүүлээр түлөөһэтэйгөөр үгтэдэг амаралтын ...хэ болохо;

...ргуулинуудта, техникумүүдтэ, дунда һур...й ахалагша классуудта һуралсалай түлөө ...уралсалай шэнэ жэлһээ эхилэн болюулха. ...на Комитедэй эдэ бүхы дурадхалнуудые ... ехээр һайшаан угтаа. Тиин советскэ ара...далые һайжаруулхын тула Парти, Прави...гаргагша һуларшагүй анхарал оролдолгын ...одо гэршэ болгон эдэ дурадхалнуудые зүр...абан жэлэй түсэб тушаа Директивэнүүдтэ ... нэгэн һаналаар оруулха байһаниинь лаб... ташалга).

...ороной ажалшад энэ анхарал оролдолгодо ...он ажалайнгаа эдэбхиие бүри дээшэлүүл...адахи табанжэлэй түсэбэй даалгабарину...эхын, үлүүлэн дүүргэхын тулада бүхы хү...лхадань партиин Центральна Комитет, Со...равительство батаар найдана. (Альга та...

...уд! Хүдэлмэришэд, колхозниигууд болон ин...иин олзо доходой дээшэлхэтэй хамта ху...маан үргэдхэгдэхэ, гүрэнэй ба кооперативна ...аймаагаар дамжуулагдан хүн зондо худал...ад бараанай хэмжээн ехэ болохо ёһотой.

...анай розничио эрьесын нниитэ хэмжээе та... турша дотор 50 процент ехэ болгохо хэрэг...ые, эд бараанай эрьесые үргэдхэхэһөө гад...эрээнэй шанар һайжаруулха зорилго та...

...имэһээ тоһо, мяха, һү, сыр, сахар мэтын про...оһон ба лён бүдүүд, гутал, мебель болон ...овар худалдалга бүри түргэнөөр үргэдхэгдэ... Директивэнүүдэй проект дотор хараалагдана. ...ажаһуудалда хэрэгтэй зүйлнүүдые — ра...иггууд, телевизорнүүд, гэрэй холодильни...сосуул, хубсаһа угаадаг машинанууд болон ...омобильнууд бүри олоор худалдагдаха бай...

...а наймаанай организацинууд хүн зоной ...айнаар мэдэжэ, эд бараа зүбөөр хубаарил...анай газарнуудта, тэрээниие саг соонь абаашаха ёһотой. Манай ороной һуурин газарнуудта шухала ассортиментын эд бараатай байхаар худалдаа наймаанай организацинуудай хүдэлмэриие эмхидхэхэ хэрэгтэй.

Зургаадахи табанжэл соо нниитын эдеэ хоолой хэрэглэл түргэнөөр хүгжөөгдэхэ, столовонууд болон ресторануудай тоо олошоруулагдаха гэжэ хараалагданхай. Гэхэ зуура, хүдэлмэрилжэ байгшадһаа гадна, гэр бүлынхидыень нниитын эдеэ хоолоор хангаха гэжэ хараада абтана. Энэ хадаа эхэнэрнүүдэй ажалые хүнгэлхэ болоно. Һургуулинуудтахи столовонууд болон буфедүүдэй тоо олошоруулагдаха байна.

Гэр байра барилгын талаар табадахи табанжэл соо илангаяа ехэ зорилго табигдана.

Дайнай урда тээ ба дайнай хойто тээ гүрэмнай гэр байра олоор барюулһаниинь мэдээжэ. Гэбэшье, гэр байра ехэ дутажа байһаар гэжэ хэлээ һэм. Тиин арадай ажабайдалые һайжаруулгада Парти, Правительство онсо анхарал хандуулха байна.

Зургаадахи табанжэл соо түсэбэй ёһоор гүрэнэй һомолһон мүнгэ зөөрөөр нниитэ дээрээ 205 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд баригдахаар хараалагдана. Энэ хадаа табадахи табанжэлэйхидэ орходоо хоёр шахуу дахин ехэ болоно.

Хубиингаа нөөсэлгөөр, мүн гүрэнэй урьһаламжаар өөһэдтөө гэрнүүдые ажалшадай бариха хэрэгые гүрэн али болохоор дэмжэхэ ба туһалха байна. Хүдөөдэ гэр байра барилта үргэдхэгдэхэ ёһотой. Колхозууд өөһэдынгөө мүнгэ зөөреэр, шухала болоһон ушарта— колхозно урьһаламжын ашаар байрын гэрнүүдые бариха хэрэгтэнь колхозниигуудта эдэбхитэйгээр туһалха ёһотой. Барилгын материалнуудые—цемент, модо, металл, шэл, шифер, ханын ба барилгын бусад материалнуудые хүн зондо, колхозуудта нилээд ехээр худалдадаг болохо гэжэ хараада абтана.

Орон дотор гэр байра барилгын ехэ программатай дашарамдуулан, мебель эрид ехээр үйлэдбэрилдэг болохо, тэрээнэй шанар һайжаруулха хэрэгтэй.

Мүнөө үедэ мебель дутамаг байжа, хүн зоной эрилтэ хүсэд хангагданагүй. Мебельнэ промышленность хүн зоной ургаһан эрилтые мебелеэр хангаха зорилго муугаа дүүргэнэ. Тиимэһээ хүн зоной эрилтые хараадаа абажа, үнэгүй мүртөө таатай зохид, гоё һайхан мебель олоор гаргадаг болохо, мүн комбинированнэ мебель үйлэдбэрилгые үргэдхэхэ хэрэгтэй.

Саашадаа байрын гэрнүүдэй проект зохёоходоо тэдэ гэрнүүдые барихадаа таатай һайн мебель тааруулжа түхеэрхээр — тиимээр зохёохо ба бариха гурим тогтоохо, тиихэдэ энэ талаар хилын саанахи һайшаалтай дүй дүршэлые хэрэглэхэ.

Арадай гэгээрэлые саашадань дэбжүүлгэ культурна байгуулалтын талаар тон шухала зорилго болоно. Бүгэдэниитын долоон жэлэй һуралсал манай орон дотор бэелүүлэгдэнхэй. Городуудта болон хүдөө нютагуудта бүгэдэниитын дунда һуралсал табадахи табанжэлдэ эхилэгдэһэн байгаа, зургаадахи табанжэлдэ гол түлэб бэелүүлэгдэхээр хараалагдана.

Энэ зорилго хадаа үхибүүд болон залуушуулые юрэнхы эрдэмэй дунда һургуулинуудта ба тусхай дунда һургуулинуудта һургажа, бэелүүлэгдэхэ болоно. Энээнтэй хамта ажалһаа таһарангүй өөһэдынгөө юрэнхы эрдэмые ба культурна хэмжээе ажалшадай дээшэлүүлхын тулада заочно ба юрэнхы эрдэмэй үдэшын һургуулинууд саашадаа олошоруулагдаха юм.

Табанжэлэй турша соо 6 миллион 300 мянган хүн дунда һургуулинуудай арбадахи классуудые дүүргэжэ гараха байна. Энэнь табадахи табанжэлэйхидэ орходоо хоёрһоо үлүү дахин олон болоно.

Һургуулида политехническэ һуралсалые бүхы хэмжээгээр хүгжөөхэ гээшэ арадай гэгээрэлэй органуудай тон шухала зорилго болоно. Табадахи табанжэл соо энэ талаар иматта түрүүшын алхамууд хэгдээ. Һургуулинуудтахи политехническэ һуралсал мүнөөдөө хангалтагүйгөөр табигданхай гэжэ мэдэрхэ хэрэгтэй. Олон һургуулинууд һурагшадта ажалай арга дүршэл олгоногүй, ажалые хүндэлдэг болохоор тэдэниие ёһотой һайнаар хүмүүжүүлнэгүй. Тиимэһээ дунда һургуули дүүргэһэн олон хүбүүд басагад бодото ажал-ябуулгада муугаар бэлэдхэгдэһэн байшадаг.

Юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудай һуралсалай-материальна базые бэхижүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ юм. 4 миллион тухай һурагшадай һураха городской ба хүдөөгэй һургуулинууд зургаадахи табанжэл соо гүрэнэй зөөреэр шэнээр баригдаха гэжэ хараалагдана. Энэ хадаа табадахи табанжэл соо баригдаашада орходоо хоёр дахин олон болоно. Хүдөө нютагуудта һургуулинуудые барилгада ба түхеэрэлгэдэ колхозуудые бүри үргэнөөр хабаадуулха хэрэгтэй.

Манай орон дотор бүгэдэниитын дунда һуралсал хадаа бүгэдэ арадай хэрэг мүн. Энэ ехэ хэрэгтэ багшанар гол үүргэ дүүргэдэг байна. Мүнөө үедэ юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудта 1 миллион 700 мянга гаран багшанар хүдэлмэрилнэ. Манай орон дотор багшын мэргэжэл эгээ хүндэтэй мэргэжэлнүүдэй нэгэниинь юм. Багша хадаа коммунистическэ обществын ерээдүйн байгуулагшадые хүмүүжүүлэгшэ гээшэ. Партийна, советскэ, ажахын ба комсомольско организацинууд һургуули ба багша тухай саг үргэлжын анхарал оролдолго гаргаха ёһотой.

Арадай ажахыда хүдэлмэрилхэ мэргэжэлтэдые бэлэдхэхэ талаар зургаадахи табанжэлдэ ехэ зорилгонууд хараалагданхай. Мүнөө үедэ манай орон дотор табан миллион табан зуу мянга гаран мэргэжэлтэд хүдэлмэрилнэ. Мэргэжэлтэд хадаа алтан фондомнай гээшэ, бидэнэр тэрээгээрээ омогорхонобди. Капиталистическэ гүрэнүүдэй зарим ажал-ябуулагшад мэргэжэлтэдые бэлэдхэлгээр оронуудайнгаа бидэнэрһээ гээгдэжэ ябаһые сошордолготойгоор тэмдэглэдэг байна, энэнь юрын хэрэг бэшэ.

Зургаадахи табанжэл соо дээдэ ба тусхай дунда һургуулинууд мэргэжэлтэдые бүри олоор гаргадаг болохо юм. 4 миллион мэргэжэлтэд һургагдахаар хараалагданхай. Энэ хадаа үнгэрһэн хоёр табанжэлэй туршада бэлэдхэгдэһэнтэй тухайтай болоно. Дээдэ һургуулинууд зургаадахи табанжэл дотор промышленность, транспорт ба барилга дээрэ хүдэлмэрилхэ 650 мянга гаран инженернүүд болон хүдөө ажахыда хүдэлмэрилхэ мэргэжэлтэдые үгэхэ байна.

Энэ хадаа табадахи табанжэл соо бэлэдхэгдээшэһээ хоёр дахин олон болоно.

Автоматика, телемеханика, радиотехникэ ба радиолокаци мэтын, наука ба техникын шэнэ һалбаринуудта хүдэлмэрилхэ мэргэжэлтэдые, мүн тэрэшэлэн атомай хүсые амгалан ажалда хэрэглэлтэдэ хүдэлмэрилхэ мэргэжэлтэдые бэлэдхэлдэ ехэхэн анхарал хандуулагдана.

Дээдэ ба тусхай дунда һургуулинуудта заочно болон үдэшын һуралсал шэнэ табанжэл соо ехээр үргэдхэгдэхэ болоно. Арбан жэлэй һургуули дүүргээд, үйлэдбэридэ ошодог залуушуулай олошоржо байһан тула, юрэнхы дунда эрдэмтэй ба үйлэдбэридэ хүдэлмэрилхэ дүй дүршэлтэй залуушуулаар үдэшын ба заочно тусхай һургуулинуудые хүсэлдүүлжэ байха таатай зохид эрхэ байдал бии болгогдоно.

Ажахын ба культурна байгуулалтын зорилгонууд хадаа мэргэжэлтэдые бэлэдхэлгын шанарые ехээр дээшэлүүлхэ, эсэгэ оронойнгоо ба хилын саадахи наука болон техникын һүүлэй туйлалтануудтай тэдэниие һайса танилсуулха ехэхэн хүдэлмэри хэхые эринэ. Үйлэдбэриие, тэрээнэй экономико болон эмхидхэлгые сэхэ шудалалгатай теоретическэ һуралсалые бүри нягтаар холбон ябуулха ёһотой болоно.

Кино, хэблэл, радио, телевидени хүгжөөхэ, мүн библиотекэнүүд, клубууд болон культурно-гэгээрэлэй бусад эмхи зургаануудай хүдэлмэриие һайжаруулха талаар Директивэнүүдэй проектээр хараалагдаһан хэмжээ-ябуулганууд хадаа манай арадай культурна хэмжээе дээшэлүүлхэ шухала арга нүхэсэл болоно.

Ном хэблэлгын хэрэгые һайжаруулха ба хүгжөөхэ гэжэ хараалагдана, номууд, журналнууд болон газетэнүүдые хэблэн гаргалга үргэдхэгдэхэ байна.

Элүүрые хамгаалха талаар зургаадахи табанжэл соо ехэ зорилгонууд шиндхэгдэхэ юм.

Медицинскэ эмхи зургаануудые олоор бариха гэжэ Директивэнүүдэй проект дотор хараалагдана. Шэнэ больницанууд табадахи табанжэлэйхидэ орходоо 3 дахин шахуу, үхибүүдэй эмхи зургаанууд 2,4 дахин олоор баригдаха байна. Үхибүүдэй яслинууд болон садуудтахи һууринуудай тоо 45 тухай процент олошоруулагдаха юм. Энэ хадаа эхэнэрнүүдэй ажалай эрхэ байдалые ба ажаһуудалые саашадань һайжаруулгада туһалжа, үйлэдбэридэ, ороной культурна ба нниитэ-политическэ ажабайдалда тэдээнэй хабаадаха бүри үргэн арга боломжо олгохо байна.

Промышленна предприятинуудай хүдэлмэришэд болон албахаагшадай ажалай аюулгүйе хамгаалха, тэдээниие элдэб үбшэнһөө һэргылхэ, уһа болон агаарые муухай бололгоһоо хамгаалха хүдэлмэри һайжаруулагдаха болоно. Городууд болон тосхонуудай санитарна культурые дээшэлүүлхэ хэрэгтэй.

Медицинскэ наукын урда ехэ ба харюусалгатай зорилгонууд табигданхай. Эмнэлгын шэнэ аргануудые нээхыень арад зон тэдээнһээ хүлеэнэ.

Элүүрые хамгаалгын, научно-шэнжэлэлгын медицинскэ эмхи зургаануудай болон медицинскэ промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд эмнэлгын ба һэргылэлгын шэнэ арга хэрэгсэлнүүдые, медицинскэ бүри нарин һайн түхеэрэлгэнүүдые эдэбхитэйгээр ухаалан олохо, үргэнөөр хэрэглэхэ ёһотой.

Хүн зондо медицинскэ туһаламжа үзүүлхэ хэрэгые саашадань һайжаруулха талаар элүүрые хамгаалгын органуудай бэелүүлхэ хэмжээ-ябуулганууд партиин Центральна Комитедэй, Правительствын зүгһөө дэмжэгдэхэ ба туһаламжа абаха байна.

Физическэ культура ба спорт ажалшадай элүүр энхэ байлгада мүн ехэ удхашанартай. Ниитэ зоной дунда физкультурые үргэн ехээр дэлгэрүүлхэ, тиихэ зуураа залуушуулай дунда физкультурна ба спортивна хүдэлмэриие һайжаруулгада онсо анхарал хандуулха хэрэгтэй.

Советскэ арадай материальна ажана байдалые ба культурна хэмжээе саашадань дээшэлүүлхэ талаар зургаадахи табанжэл соо хараалагдаһан хэмжээнүүдэй бултадаа дүүргэгдэхын тулада манай парти бүхы шухала хэмжээнүүдые абаха байна.

V.

Союзна республикануудай арадай ажахые хүгжөөхэ ба үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хубаарилан хэхэ тухай

Нүхэдүүд! Ороной арадай ажахын хүсэн түгэлдэр шэнэ дэбжэлтэ үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые зүбөөр хубаарилан табилгатай таһаршагүй холбоотой байна.

Шэнэ предприятинуудай барилгые географическа талаар хубаарилан хэхэ хэрэг һайжаруулха, түүхэй эд болон түлишэ абтадаг газарнуудта промышленностиие саашадань дүтэлүүлхэ гэжэ партиин XIX съездын Директивэнүүдтэ хараалагдаһан байгаа. Орон дотор үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хубаарилан табиха хэрэг һайжаруулха шухала байһыень нёдондо болоһон ЦК-гэй июльскэ Пленум баһа дахин тэмдэглэһэн байха юм.

Индустриализациин политикые амжалтатайгаар бэелүүлһэнэй эсэстэ, үшөө дайнай урда тээ зүүн зүгэй районуудтахи түүхэй эдэй болон түлишын-энергетическэ айхабтар ехэ ресурснуудые ашаглаһанай ашаар нүүрһэнэй-металлургическа шэнэ база, томо машина бүтээлгэ, алюминиевэ, химическэ промышленность байгуулагдаа, түмэр замай ехэ ехэнүүд магистральнууд баригдаа һэн. Тиигэжэ үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хубаарилан табиха хэрэг үндэһөөрөө һайжаруулагдаһан байгаа. Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайнай үедэ зүүн зүгэй районуудай, илангаяа Уралай ба Сибириин промышленность Советскэ Армиие хангаха хүсэн түгэлдэр база болоо һэн, тиихэдэ дайнһаа хохидоһон районуудай ажахые дүрбэдэхи табанжэлэй үедэ һэргээн бодхоохоор айхабтар ехэ туһаламжа үзүүлээ.

Табадахи табанжэлэй үедэ үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хубаарилан табиха талаар баһа мэдээжэ амжалтанууд туйлагдаа.

Шэнэ табанжэл соо парти болбол орон доторхи үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хубаарилан табиха хэрэг саашадань һайжаруулха тушаа, экономическа районуудай ажахые комплексноор хүгжөөхэ тушаа хэмжээ-ябуулгануудые мүн лэ эрид шууд бэелүүлхэ байна. Зүүн зүгэй районуудай экономикые үнгэрһэн табанжэлнүүдэйхидэ адли мүн лэ үлэмжэ түргэнөөр хүгжөөлгэ яахадаа шухалаб гэхэдэ, эдэ районуудта нүүрһэнэй, боксидай, уһанай энергиин, ой модоной, түмэрэй рудагай, үнгэтэ ба шухат металлнуудай, химическэ түүхэй эдэй айхабтар ехэ запасууд бии байдаг.

Зүүн зүгэй районуудай айхабтар ехэ баялигууд урдынхидаа орходоо бүри ехээр арадай ажахыда ашаглагдаха ёһотой. Зүүн зүгэй районуудта капитальна гаргашанууд зургаадахи табанжэл соо хоёрһоо үлүүтэй дахин ехэ боложо, бүхы орон соо капитальна гаргашада хэрэглэгдэхэ мүнгэнэй хахадынь шахуу болохо байна.

1960 ондо эдэ районуудта бүхы СССР соо 1950 ондо абтаһанһаа ехэ нүүрһэ абтаха, ехэ шэрэм хайлуулагдаха, бүхы Советскэ Союз соо 1954 ондо абтаһанһаа нилээд ехэ электро-энерги ба цемент абтаха ёһотой. Зургаадахи табанжэлэй үедэ ороной зүүн зүгтэ машина бүтээлгын 100 гаран заводууд баригдаха юм.

Ороной зүүн зүгтэ мүн орооһо таряа үйлэдбэрилгые саашадань хүгжөөхэ зорилго табигдана. Табанжэлэй эсэстэ Уралда, Сибирьтэ, Казахстанда орооһо таряа бүхы дээрээ хуряажа абалгань эдэ районуудта ургаса һайтай байһан 1954 онойхиһоо хоёр дахин ехэ болохо ёһотой.

Сибириин экономикые саашадань хүгжөөхэ ябадалда партиин Центральна Комитедэй, Правительствын тусгаар шухала удхашанар олгодог байһые нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлһээ мэдэжэ байнат.

Сибириин барагдашагүй баялигууд тухай, ерээдүйдэ тэрэнэй айхабтар ехэ удхашанартай байха тухай Россиин гайхамшагта хүнүүд үни холо сагта хэлэдэг һэн. «Россиин хүсэ шадалые Сибирь лэ түгэлдэр ехэ болгохо» гэжэ үшөө Ломоносов хэлэдэг бэлэй. «Сибирь өөрынгөө байгаалиин баялигуудаар ямар элбэг ехэ гээшэб! Энэ ямар ехэ хүсэтэй хизаар гээшэб!.. Тэндэ хүн зоной олоороо нютагжан һуудаг болоходо, Сибирь дэлхэйн түүхэдэ агууехэ үүргэ дүүргэдэг болохо!» гэжэ Радищев бэшээ һэн.

Манай агууехэ үбгэ эсэгэнэрэй һанал бодолынь бэелүүлэгдэжэ байна. Сибирь гээгдэнги, аграрна район байһанаа Советскэ засагай жэлнүүдтэ ороной томо индустриально-аграрна районуудай нэгэн болонхой.

Энэ тон ехэ баян хизаар зургаадахи табанжэл соо бүхы талаараа саашадаа хүгжэхэ юм.

Ороной үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хубаарилан табиха тушаа партиин бэелүүлжэ байгаа политикань союзна республикануудай экономико болон культурые бүхы хэмжээгээр хүгжөөн бэхижүүлхэ ябадалда зорюулагданхай.

Бүхы союзна республикануудай экономическа, политическэ болон культурна талаараа хододоо хүгжэхын тулада манайда шухала эрхэ нүхэсэл бии болонхой. Союзна республикануудай экономико ба культурын ямар ехээр хүгжэһые эли тодоор харуулһан мэдээнүүд ЦК-гэй тоосоото элидхэл соо хэлэгдээ.

Энэ талаар союзна республикануудай туйлаһан амжалтанууд үнэхөөрөөшье айхабтар ехэ. Мүнөө сагай техникые шудалһан мэргэжэлтэдэй национальна кадрнууд бүхы союзна республикануудта бии болоһониинь илангаяа баясхалантай байна.

Арадайнгаа ажахые хүтэлбэрилхэ ябадалдань союзна республикануудай үүргые дээшэлүүлхэ тушаа эмхидхэлэй хэдэ хэдэн шухала хэмжээнүүдые һүүлэй үедэ партиин Центральна Комитет, Правительство абаа. Союзна республикануудта шэнэ союзно-республиканска министерствонүүд байгуулагдаа. Нүүрһэнэй, ой модоной, нефтиин, металлургическа, мяханай, һүнэй, хүнгэн, текстильнэ ба эдеэ хоолой промышленностиин, барилгын материалнуудай, автомобильна транспортын ба хэлхеэ холбооной промышленностиин олон предприятинууд союзна мэдэлдэ байһанаа республиканска мэдэлдэ үгтөө. Һүүлэй үедэ 11 мянга гаран промышленна предприятинууд союзна мэдэлһээ республиканска мэдэлдэ үгтэнхэй.

Эдэ бүхы хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлхэдээ партиин Центральна Комитет хадаа ажахын, культурна байгуулалтын асуудалнуудые нютагай органуудай бэеэ даагаад шиидхэхэ, тэдэнэй эдэбхи үүргыень дээ-

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта)

*) ...зал. Эхиниинь манай газетын февралиин 24-нэй ...

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИСТИЧЕСКЭ ПАРТИИН XX СЪЕЗД

СССР-эй арадай ажахые 1956—1960 онуудта хүгжөөхэ зургаад табанжэлэй түсэб тушаа КПСС-эй XX съездын Директивэнүү

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Н. А. БУЛГАНИНАЙ элидхэлэй түгэсхэл

шэлүүлхэ ябадалые централизованно хүтэлбэритэй тааралдуулан ябуулха гэһэн ленинскэ принципһээ эшэ үндэһэ абаһан байна.

Олон фабрика болон заводуудые союзна мэдэлһээ республиканска мэдэлдэ үгэхэдэ зарим нэгэн союзно-республиканска министерствонүүд өөһэдөө сэхэ хүтэлбэрилхэ предприятинуудгүй шахуу болоо. Хэрэг байдалдй иимэ болоод байхада, централъна аппарадые ехээр үсөөрүүлхэһээ гадна, мүн юрэнхыдөө зарим нэгэн союзно-республиканска министерствонүүдэй саашадаа байхань хэрэгтэй гү, али хэрэггүй гү гэһэн асуудал табиха шухала болоод байна гээшэ ха. **(Заал соо шэмээтэй болоно. Зүб—гэһэн абяан гарана).**

Ажахые хүтэлбэрилгэдэ бии байһан үлүүсэ ехэ централизацие усадхаха тушаа хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлхэдэ союзна ба союзно-республиканска министерствонүүдэй зарим хүтэлбэрилэгшэд дуратүйгөөр угтадаг, яахадааб гэхэдэ, тэдэнэр хэрэгэй ямар байһаниинь союзна республиканууддй хүтэлбэридэ орходоо «дээрэһээ» һайнаар харагдадаг хэбэртэйгээр бодоод, бүхы юумые центрһээ хүтэлбэрилхэ гэжэ хүсэдэг байна.

Ажахые ба культурна байгуулалтые хүтэлбэрилхэ ябадалда союзна республикануудай үүргые дээшэлүүлхэ тушаа парти болон правительствын мүнөө үедэ бэелүүлжэ байгаа хэмжээнүүд манай партиин национальна политикын ленинскэ принципүүдтэй хүсэд зохилдоно.

Сүлөөтэ, тэгшэ эрхэтэй ба бэеэ даанхай нацануудай һайн дуранай хани нэгэдэл мүн байһан Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзые байгуулха тушаа һанамжые манай партиие, Советскэ гүрэниие байгуулагша агууехэ Владимир Ильич Ленин сүм зохёогоо. **(Альга ташалга).** Энэ һанамжые Ленин гаргаад, тодорхойлон хүгжөөһэн байна. Гэхэтэй хамта, үшөө 1922 ондо Ленин үлүүсэ ехэ централизмын гаража болохо байһые буруушаан, союзна республикануудай эдэбхи үүсхэлые бүхы талааринь үргэнөөр хүгжөөхэ хэрэгтэ һаад ушаруулжа магад албан хойрог хазагайралгануудые буруушаан һэргымжэлдэг һэн.

Агуусхэ Ленинэй энэ заабаринь мүнөөшье манда түсгаар удхашанартай байһаар.

Ажахыгаа хүтэлбэрилгэдэ союзна республикануудай үүргые саашадань дээшэлүүлхэ хараа шугам хойшодоо хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхэ, предприятинуудые союзна мэдэлһээ республиканска мэдэлдэ зоримгойгоор үгэхэ шухала байна.

Энэ хадаа манай ажахы болон культурые хүтэлбэрилхэ ябадалые бүри тодорхой ба оперативна болгохо, республикануудай хоорондохи ахадүүгэй хани харилсаае саашадань бэхижүүлхэ ябадалда туһалха байна. Гэхэтэй хамта үлүүсэ ехэ централизацие усадхаха тушаа, ажахыгаа хүтэлбэрилгэдэ союзна республикануудай үүргые дээшэлүүлхэ тушаа партиин бэелүүлжэ байгаа хэмжээ-ябуулганууд манай гүрэнэй аппарадые арад зондо бүри дүтэ болгохо, манай олонациональна социалистическэ гүрэнэй хүгжэн бэхижэхэ хэрэгтэ ехээр туһалха байна. **(Альга ташалга).**

Предприятинуудые хүтэлбэрилхэ аппарадые республикануудта байгуулхадаа союзна министерствонүүдые мини лэ даган дууряаха хэрэггүй, энээн тухай эндэ Киргизиин КП-гэй ЦК-гэй секретарь нүхэр Раззаков хэлээ.

Үсөөхэн тоотой предприятинуудай байхада союзна республиканска министерствонүүдые республикануудта байгуулһан баримтанууд гансаханшье Киргизидэ бии бэшэ юм. Жэшээлхэдэ, Таджикска республикада 27 хүнһөө бүридэһэн аппарадтай, Хүнгэн промышленностиин министерство байгуулагдаад, оройдоо зургаан предприятинуудые хүтэлбэрилжэ байдаг юм. **(Энеэлдээн).** Туркменскэ республикын Текстильнэ промышленностиин министерство юһэн предприятинуудые хүтэлбэрилжэ байдаг. Молдавска республикада 32 хүнһөө бүридэһэн аппарадтай Ой модоной промышленностиин министерство байгуулагданхай. Энэ Министерствонь оройдоо найман предприятинуудые, тэрэ тоодо дүрбэн леспромхозые хүтэлбэрилдэг, тэдэ леспромхозой хоёрынь РСФСР ба УССР-эй территори дээрэ байдаг. **(Энеэлдээн).**

Союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүд, союзна министерствонүүд энэ хэрэгые һайнаар хаража үзэхэ, үлүүсэ гаралгые усадхаха, зарим республикануудта али нэгэн министерствонүүдэй байха хэрэгтэй ба хэрэггүй тухай асуудалые шиидхэхэ зэргэтэй.

Союзна республикануудай экономическа интересүүдэй хамаатай асуудалнууд тушаа зүб шиидхэбэринүүдые бэлэдхэхэ байһан СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй Экономическа Комиссие—республиканууд хоорондын иимэ нэрэ хүндэтэй органиие бии болгохо тухай нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэл соогоо табиһан дурадхалые тон зүб гэжэ би һананаб. Энэнь союзна республика бүхэнэй эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые һайнаар, хүсэд дүүрэнээр хараадаа абаха арга үгэхэ юм.

Бүхы союзна республикануудай ажахын шэнэ хүсэн түгэлдэр дэбжэлтэ Директивэнүүдэй проект соо хараалагданхай. Зургаадахи табанжэл тушаа Директивэнүүдэй проект зохёоходоо партиин Центральна Комитет союзна республикануудай промышленность болон хүдөө ажахыгаар имагтал гол даалгабаринууд съездын Директивэнүүдтэ хараалагдаһан байха ёһотой гэһэнһээ эшэ үндэһэ абаһан байна.

Союзна республикануудай коммунистическэ партинуудай Центральна Комитедүүд, Министрнүүдэй Соведүүд съездын Директивэнүүдэй үндэһөөр зургаадахи табанжэл соо ажахы болон культурна байгуулалтын талаар хэмжээ-ябуулгануудые бүри тодорхойгоор зохёохо, союзна республикануудай хүгжэлтын табанжэлэй түсэбүүдые баталха ёһотой.

Зургаадахи табанжэл хадаа союзна республикануудай экономико болон культурын саашадаа һалбаран хүгжэлтын табанжэл болохо зэргэтэй.

Союзна республикануудай арадай ажахые саашадань хүгжөөхэ тушаа, орон дотор үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хубаарилан табиха ябадал һайжаруулха тушаа табигдаһан зорилгонуудые бэелүүлгэ республика бүхэнэй экономикые үшөө бүри ехээр дэбжүүлхэ, олонациональна Советскэ гүрэнэй хүсэ шадалые саашадань шангадхаха, Советскэ Союзай арадуудай хани барисаа ба ахадүүтэй хани харилсаае улам бэхижүүлхэ байна. **(Удаан альга ташалга).**

***

Нүхэдүүд! Зургаадахи табанжэлэй түсэбэй амжалтатайгаар дүүргэлтые хүдэлмэришэд, колхознигууд, интеллигенци, тэдэнэй шэн зоригто ажал шиидхэхэ болоно. Директивэнүүдэй проект зохёоходоо КПСС-эй Центральна Комитет олон мянгаад промышленна предприятинуудай коллективүүдэй, колхозуудай дурадхалнуудые хараадаа абалсаһан байха юм. Табанжэлэй түсэб тушаа дурадхалнуудые бэлэдхэхэ болон зүбшэн хэлсэхэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан город ба хүдөөгэй ажалшадай патриотическа үүсхэл, үйлэдбэриин бүхы талын дүй дүршэлынь зургаадахи табанжэл соо арадай ажахын али бүхы һалбаринуудые хүгжөөхэ зорилго үлэмжэ зүбөөр тодорхойлходонь, социалистическэ промышленность ба хүдөө ажахыда бии байһан доторой айхабтар ехэ арга боломжые элирүүлхэдэнь партиин Центральна Комитедтэ туһалаа.

Центральна Комитедэй зохёоһон Директивэнүүдэй проект съездһээ һара урид манай хэблэлдэ тунхаглагдаһан байгаа гэжэ таанар мэдэнэт. Энэ һарын турша соо партийна съезднүүд болон конференцинүүд дээрэ, партийна активууд болон суглаанууд дээрэ, предприятинуудай, колхозуудай, МТС-үүдэй болон совхозуудай коллективүүдэй суглаанууд дээрэ Директивэнүүдэй проект эдэбхитэйгээр зүбшэн хэлсэгдэһэн байна.

Зургаадахи табанжэлэй эгээ элдэб олон асуудалнуудаар хүдэлмэришэдэй, колхознигуудай, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй, багшанарай, врачнуудай, һурагшадай, пенсионернүүдэй, Советскэ Армиин сэрэгшэдэй бэшэһэн олон бэшэгүүд Центральна Комитедтэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, СССР-эй Госпланда, газетэнүүдэй редакцинуудта ороо.

Ажалай эмхидхэлгэ һайжаруулха, бага салин абадаг хүдэлмэришэдэй салин хүлһэ дээшэлүүлхэ тушаа асуудалнууд эдэ бэшэгүүдэй олонхидо табигдана. Ажалшадые культурно-ажаһуудалай талаар хангаха ябадал һайжаруулха, пенси түлэлгэ болон элүүрые хамгаалха ябадал һайжаруулха, городууд болон хүдэлмэришэдэй тосхонуудые болбосон байдалтай болгохо тушаа олон дурадхалнууд ороо. Эдэ бүхы дурадхалнууд социалистическэ арадай ажахые, наука, культура болон арадай гэгээрэлые саашадань хүгжөөхэ тухай анхарал оролдолгоор нэбтэрэнхэй.

Зургаадахи табанжэлдэ СССР-эй экономикын хүсэн түгэлдэр хүгжэлтэ хараалһан асари ехэ программые нэгэн дуугаар һайшааха зуураа, манай ороной ажалшад Директивэнүүдэй проект зүбшэн хэлсэхэдээ арадай ажахыда бии байһан шэнэ ехэ резервнүүдые элирүүлээ, дутуу дундануудые элишэлэн харуулаад, үнэн зүбөөр шүүмжэлээ, манай бүхы хүдэлмэриие саашадань һайжаруулха зам заажа үгөө.

Съездын Директивэнүүд зургаадахи табанжэл соо СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ тушаа гол даалгабаринуудые тодорхойлхо зорилготой байһаниинь мэдээжэ. Съездын Директивэнүүдэй үндэһөөр министерство ба зургаан бүхэнэй үйлэдбэриин хэмжээе жэл жэлээрнь, нилээд тодорхойгоор хараалһан СССР-эй арадай ажахын хүгжэлтын табанжэлэй түсэб зохёогдохо байна. Бүхы дээрэнь СССР-эй табанжэлэй түсэб, мүн союзна республикануудай табанжэлэй түсэбүүдые зохёоходо ажалшадай, партийна организацинуудай, предприятинуудай коллективүүдэй, колхозууд, МТС-үүд болон совхозуудай үнэтэ олон дурадхалнууд хараада абтаха ёһотой.

Партиин XX съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө дэлгэрһэн бүгэдэарадай социалистическэ мүрысөөн манай арадай эмхидхэлэй айхабтар ехэ оюун бэлигэй, түрүү дүй дүршэлэй тон ехэ удхашанартайень шэнээр гэршэлэн харуулаа.

Арад зоной үүсхэн зохёохы эдэбхиие саашадань али болохоор дэмжэн хүгжөөхэ, зургаадахи табанжэлэй даалгабаринуудые дүүргэхэ болон үлүүлэн дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөөе арадай ажахын бүхы һалбаринуудта үргэнөөр дэлгэрүүлэн, эдэбхитэйгээр хүтэлхэ ябадал партийна, советскэ, профсоюзна болон комсомольско организацинуудай зорилго болоно.

Оломиллион хүдэлмэришэд, колхознигууд, интеллигенциин эдэбхи үүсхэлые зүб хүтэлбэреэр, кадрнуудые зүбөөр шэлэжэ абалгаар, гүйсэдхэлые ходо шалгалгаар, тайлбарилан хэлэбэл, манай партиин бүхы эмхидхэлэй хүдэлмэреэр—батадхан дэмжэхэ уялгатайбди.

Урда тээхи табанжэлэй түсэбүүдые дүүргэхэ үедэ Коммунистическэ партимнай шадабаритайгаар хүтэлбэрилгын, эмхидхэлэй хүдэлмэриин һайн жэшээнүүдые харуулдаг байгаа. Манай парти мүнөөшье табиһан зорилгонуудаа амжалтатайгаар дүүргэхэ байһаниинь лабтай. **(Удаан альга ташалга).**

Эмхидхэлэй хүдэлмэри хадаа нэн түрүүн гүрэнэй журам бэхижүүлгэдэ, наука ба техникын тон шэнэ туйлалтануудые арадай ажахыда нэбтэрүүлхэ, түрүү дүй дүршэл үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ зорюулагдаһан байха ёһотой.

Манай ажахы, тэрэнэй бүхы һалбаринууд жэл бүри ургана, һайжарна. Шэнэ, бүри орёо нарин техникэ үйлэдбэридэ олоор ашаглагдана. Тиимэһээ мүнөөнэй оршон байдалда үйлэдбэриин ёһотой эмхидхэгшэ, хүтэлбэрилэгшэ байхын тулада өөрынгөө хэрэгые һайнаар мэдэдэг мэргэжэлтэн болохо, тэрэниие гүнзэгыгөөр шудалха, тодорхойгоор мэдэхэ шухала. Иигээд лэ байгаа сагтаа тодорхой һайнаар хүтэлбэрилжэ болохо юм.

Арад зонтой нягта холбоогүй, тэдээндэ түшэглэдэггүй байгаа һаа, нэгэшье хүтэлбэрилэгшэ ашагтай туһатайгаар хүдэлмэрилжэ шадахагүй. Бүхы шүүмжэлхы ажаглалтануудые анхаралдаа абаха, элишэлэгдэһэн дутуу дунданууцые түргөөр усадхаха, үйлэдбэридэхи шэные һанаашалагшадые, ухаалан зохёогшодые, уралан нарижуулагшадые эдэбхитэйгээр дэмжэхэ шухала.

Советскэ обществын морально-политическэ нэгэдэл, Коммунистическэ парти болон Советскэ правительствые тойрон манай арадай нягтаар нэгэдэн жагсалга, хүдэлмэришэн анги ба колхозно таряашадай холбоо барисаае саашадань бэхижүүлгэ, манай ороной арадуудай хоорондо ахадүүгэй хани барисаае саашадань бэхижүүлгэ—эдэ бүгэдэ хадаа агуу ехэ уг зорилго тээшэ—коммунистическэ общество тээшэ зориһон зам дээрэ саашадаа амжалтануудые туйлаха байһанаймнай гэршэ баримта мүн болоно. **(Альга ташалга).**

Зургаадахи табанжэл соо партиин табиһан зорилгонууд ниитын үйлэдбэриие хүгжөөхэ, арадай ажана байдал һайжаруулха барагдашагүй арга боломжотой байһан советскэ байгуулалтын түгэлдэр ехэ хүсэтэйе гэршэлнэ.

Зургаадахи табанжэл тушаа Директивэнүүдэй проект бүхы советскэ хүнүүдэй һанал бодол, дура зоригыень бариматалан харуулна. Арад зоной ашаг туһа тухай парти болон правительствын гаргадаг саг үргэлжын анхарал оролдолгые бүхы советскэ хүнүүд энэ гайхамшагта документын даалгабари бүхэндэнь харана.

Зургаадахи табанжэлэй түсэбые бэелүүлгэ социалистическэ экономико хүгжөөхэ, манай орон дотор арадай хэрэглэлэй зүйлнүүдые элбэг дэлбэг болгохо хэрэгтэ, коммунизм байгуулгын агуу ехэ хэрэгтэ урагшаа шэнэ ехэ алхам болохо гэжэ тэдэнэр мэдэнэ. **(Альга ташалга).**

Нүхэдүүд! СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ зургаадахи табанжэлэй түсэб дотоодын байдалда тон ехэ удхашанартай байхаһаа гадна, мүн уласхоорондын удхашанартай юм. Манай Советскэ орон саашадаа хүгжэхэ бүрөө нэн түрүүн ажахынгаа политикаар дэлхэйн түүхын ябасада, хүн түрэлтэнэй түүхэтэ хуби заяанда улам ехэ нүлөө үзүүлдэг болохо гэжэ манай Партиие, Советскэ гүрэниие байгуулагша агууехэ В. И. Ленинэй уридшалан таажа хэлэһэн үгэнүүд бэелүүлэгдээ.

Советскэ арад ажахын ба культурна байгуулалтадаа амжалтануудые туйлаһанайнгаа ашаар дэлхэйн бүхы оронуудта оломиллион хани нүхэдтэй болоо. Советскэ Союзай амгалан ёһоной эрмэлзэлгые, ажалша хүнэй ашаг туһада үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөхэ хизааргүй ехэ арга боломжо нээжэ үгэдэг ажахын социалистическэ системын агууехэ хүсэтэй ба булюу һайн байһые амжалтанууд дээрэһээмнай арадууд харана.

Капиталистическэ оронуудай мэдээжэ уладууд тушаа хэлэхэ болоо һаа, тэдэнэр манай табанжэлэй түсэб бүхэндэ дураа гутадагшье һаа, бодото дээрээ бэелхэ юумэн гэжэ мэдэрхэ баатай болодог һэн. Манай табанжэлнүүд олохон омог амитадые ухаа оруулһаниинь, капиталистическэ юртэмсын олохон ажал-ябуулагшадай хоро шара дараһаниинь лабтай.

Табанжэлэй шэнэ түсэб бүхэн социализмын хүсые шангадхаа, Советскэ гүрэнэй хүсэ шадалые бэхижүүлээ. Тиимэһээ манай табанжэлнүүд ходо олошоржо байгаа хани нүхэдһөөмнай гадна, мүн манай дайсадыешье айхабтар ехээр һонирхуулдаг байгаа.

Зургаадахи табанжэл тушаа КПСС-эй XX съездын Директивэнүүдэй проект хэблэлдэ тунхаглагдажа, ехэ һонирхол үүсхүүлээ, гэбэшье энэ һонирхолынь манай түрүүшын табанжэлнүүдэйхиһээ үндэһөөрөө илгаатай юм.

Түрүүшын советскэ табанжэлнүүд тушаа буржуазна хэблэлэй, капиталистическэ юртэмсын политическэ ажал-ябуулагшадай ба экономистнуудай ямараар хэлэдэг байһые таанадай олонхид һанана ёһотой. «Хии бодол», «Бэелүүлэгдэхэгүй бодол», «Пропагандистска мэхэ гохо» гэжэ тэдэнэр манай түсэбүүдые нэрлээд, тэдэн яабашье бүтэхэгүй гэхэ мэтэшэлэн бултадаа хэлсэдэг бэлэй. Зүгөөр, хожомынь түсэбүүдэймнай амжалтатайгаар бэелүүлэгдэхэдэ, шууяань намдажа, наада барихаяа, муу юрөөл табихаяа болижо, харин мэгдэн сошордодог болоо һэн. Мүнөө бидэнэрэй зургаадахи табанжэлдэ ороод байхада Советскэ Союзай эгээн хорото дайсадшье манай шэнэ табанжэлэй түсэбэй бэелүүлэгдэхэ байһанда этигэнэ, тэрэ бэелүүлэгдэхэгүй юм гэжэ хэлэхэеэ зүрхэлнэгүй. Эдэшье хүнүүд зургаадахи табанжэлэй түсэб дүүргэгдэхэ гэжэ мэдүүлээд, энээнһээ ехээр мэгдэн сошордоно. СССР-эй гол экономическа зорилгые шиидхэлгэдэ зургаадахи табанжэлэй түсэбэй урагшаа хэһэн ехэ алхам болохо байһадань буржуазиин хэблэл, капиталистическэ оронуудай мэдээжэ уладууд илангаяа һанаагаа зобоно.

Манай хани нүхэд — агууехэ хитад арад, арадай демократиин бүхы оронуудай ажалшад тушаа хэлэхэ болоо һаа, зургаадахи табанжэлэй Директивэнүүдэй проектые тэдэнэр ехэ хүхюун омогтойгоор угтажа, нэгэн һаналаар һайшааһан байна. Энэншье ойлгосотой, юуб гэхэдэ табанжэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэлгэнь Советскэ Союзһаа гадна, мүн бүхы дэлхэйн социалистическэ системые бэхижүүлхэ, арадай демократиин бүхы оронуудай социалистическэ байгуулалтын шэнэ ехэ илалтануудые туйлахадань туһалха байна. **(Удаан альга ташалга).**

Амгалан ёһоной ажахымнай зорилгонуудые ма-
най индийскэ, бирманскэ ба афганск[...]
зүбөөр ойлгоһыень ехэ ханамжатайга[...]

СССР-эй ажахын байгуулалтын а[...]
бүүд манай экономическа болон соц[...]
тын гол удхаһаа, бүхы оронуудай, [...]
хоорондо бата бэхи эб найрамдал, х[...]
гуулха гэһэн манай идеологиһоо үн[...]

Хэдэн жэл соо үргэлжэлһэн уласхо[...]
ритэй байдал социалистическэ лагер[...]
найрамдалда дуратай эрид шууд г[...]
ябуулһанай ашаар нилээд һулаpуул[...]
тын эб найрамдал бэхижүүлхэ бодо[...]
нууд бии болоо.

Эб найрамдалай хэрэг бэхижүү[...]
даһан манай дурадхалнууд зарим хү[...]
римдаа һайшаагдадаггүй һэн. Энэн[...]
шэлтэй. Гэбэшье, уласхоорондын хан[...]
жаруулхын тулада шэнэ замуудые [...]
хүсэд шиидэнхэй байнабди. Амгалан[...]
шон байха гэһэн ленинскэ политикые[...]
даашье хэлбэришэгүй шууд сэхээр б[...]
ди, яахадааб гэхэдэ имагтал энэ зам[...]
рэнүүдэй хоорондо бэе бэеэ этигэлс[...]
бэхижүүлжэ, эб найрамдалай хэрэгы[...]
лохо юм гэжэ батаар найданхайбди.

Арадай демократическа оронуудтай [...]
рилсаа ба хани барисаагаа үшөө ех[...]
манай ниитын аша туһада тэдээнтэй [...]
үргэдхэхэ байнабди. США, Англи, Ф[...]
сад оронуудтай харилсаагаа һ[...]
литика саашадаашье бэелүүлхэ, Ин[...]
тай, Бирмэтэй, Афганистантай эб н[...]
жүүлхэ хүсэлэнтэй бүхы гүрэнүүдтэй [...]
харилсаагаа хүгжөөхэ болон бэхижүү[...]
ашагтай байхаар худалдаа наймаае [...]
хүгжөөһэнэй үндэһөөр бүхы оронууд[...]
харилсаа холбоогоо үргэдхэхэ байна[...]

Нүхэдүүд! Зургаадахи табанжэл со[...]
ральна Комитедэй табиһан зорилгон[...]
дэнэр ехэ оролдолго хүсэ гарга[...]
гээр ажаллахыень партиһаа, бүхы [...]
эринэ. Зорилгонууд табигдаа, тайл[...]
бүхы юумэн зүн дэгээн бүтэ[...]
шиидхэгдэхэ гэжэ бодохо болоо һаа, [...]
Бодото дээрээ тиимэ байдаггүй. Түс[...]
яһала олон бэрхэшээлнүүд гаража ер[...]
бэрхэшээлнүүдые бидэнэрэй дабажа, [...]
һан зорилгонуудые нэрэтэй түрэтэй[...]
шадаха байһандамнай ямаршье ажа[...]
гүй. **(Удаан альга ташалга).** Энээнэй [...]
бүхы арга боломжотой байнабди.

Байгаалиин хүсэд хүрэхэ бүхы шух[...]
манайда бии.

Урда тээхи табанжэлнүүдэй үедэ с[...]
оролдолгоор байгуулагдаһан үйлэдбэ[...]
гэлдэр базатай байнабди.

Эгээ орёо бэрхэтэй научно-техниче[...]
нүүдые шиидхэжэ шадаха эрдэмтэдэй [...]
жэлтэдэй олон тоото кадрнуудтай бай[...]

Манай амгалан ёһоной зохёон бай[...]
шэн табьята зэбсэгтэ хүсэнүүднай най[...]
гаална. **(Альга ташалга).**

Манай баатарлиг хүдэлмэришэн [...]
колхозно таряашад, манай гайхамша[...]
ци дура зориг болон уг зорилгоороо [...]
хэй, творческо эршэ шадалаар дүүрэн, [...]
сэндэ батаар этигэнхэй.

Бидэниие зоригжуулдаг ба ерээдүй[...]
байдал тээшэ—коммунизм тээшэ зам[...]
түүлжэ үгэдэг марксизм-ленинизмын [...]
һургаалаар зэбсэгжэнхэй тиимэ шал[...]
мэргэн хүтэлбэрилэгшэ алларта Комму[...]
ти советскэ арадта бии. **(Үни удаан үр[...]
ташалга. Бултадаа бодоно).**

ФЕВРАЛИИН 22-ой ҮГЛӨӨНЭЙ ЗАСЕДА[...]

Съездын ээлжээтэ заседани дээрэ нүхэр **А. Ю. Снечкус** түрүүлэгшээр һуугаа. СССР-эй арадай ажахые 1956—1960 онуудта хүгжөөхэ зургаадахи табанжэлэй түсэб тушаа КПСС-эй XX съездын Директивэнүүд тухай нүхэр Н. А. Булганинай хэһэн элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэ үргэлжэлүүлэгдээ.

Үгэ хэлэгшэд хадаа зургаадахи табанжэлэй түсэб тушаа партиин Центральна Комитедэй зохёоһон Директивэнүүдэй проектые нэгэн дуугаар һайшаагаа, нэмэлтэнүүдые оруулаа, партийна, советскэ болон ажахын организацинуудай хүдэлмэриин дутуунуудые элирүүлээ. Коммунистическэ партиие тойрон батаар эмхидэн жагсаһан советскэ хүнүүд ленинскэ Центральна Комитедэй ударидалгаар шэнэ табанжэлэй даалгабаринуудые дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ гэжэ съездын делегадууд мэдүүлээ.

Нүхэр **Н. Т. Кальченкодо** (Украинска парторганизаци) үгэ үгтөө. КПСС-эй Центральна Комитедэй зохёоһон Директивэнүүдэй проект соо манай ороной экономикын болон культурын шэнэ дэбжэлтын асари ехэ программа, мүн бүхы союзна республикануудай экономикын болон культурын саашанхи хүгжэлтын үргэн программа хараалагдаһан байна гэжэ тэрэ хэлээ.

Советскэ Украинын үйлэдбэриин хүсэнүүдэй хүгжэлтын угаа ехэ холын хараануудай зургаадахи табанжэлдэ нээгдэһэн тухай нүхэр Кальченко саашань хэлэһэн байна.

Удаань нүхэр **М. Г. Первухин** үгэ хэлээ.

Табадахи табанжэлдэ Куйбышевска областиин ажалшадай горьтой амжалта туйлаһан тухай нүхэр **М. Т. Ефремов** (Куйбышевска парторганизаци) үгэ хэлэбэ.

Зургаадахи табанжэлдэ Куйбышевска партийна организаци, областиин ажалшад ехэ ба харюусалгатай зорилгонуудые шиидхэхэ зэргэтэй. Куйбышевска ГЭС-эй барилгые дүүргэхэ гэжэ партиин XX съездын Директивэнүүдэй проект соо хараалагданхай. Өөһэдынгөө ресурснууд болон арга боломжые тооложо үзөөд, 1957 ондо Куйбышевска гидроузелай бүхы барилгануудые дүүргэхэ, мүн гидроэлектростанциие хүсэдөөр ашаглалгада оруулха гэжэ шиидхэһэн барилгашад ба хабсарагшадай үүсхэлые партиин обком дэмжэһэн байна гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ.

Нүхэр **А. Н. Задемидко** нүүрһэнэй промышленностиин хүгжэлтын асуудалнууд тухай гол түлэб хэлээ. Түс промышленностиин түргэноор хүгжэжэ
байбашье, орон дот[...]
даг байха юм. Энэ ю[...]
ноб гэхэдэ, нүүрһэ х[...]
болоо, мүн нүүрһэнэ[...]
тиин хүгжэлтэдэ дут[...]
тэрэ хэлэбэ. Нүүрһэ [...]
банжэлэй турша соо 5[...]
мээгдэхээр хараалагд[...]
ри дүүргэхын тулада [...]
дые барихатаяа хамт[...]
нуудые хүсэд һайнаа[...]
хэдэн шахтануудые [...]
соо шэнэдхэн байгуул[...]
ческэ хэмжээ дээшэлү[...]
нүхэр Задемидко тэм[...]

Удаань нүхэр **Н. М[...]**
хэлээ.

Казахстанай томо [...]
низированнэ хүдөө ажа[...]
болоһон тухай нүхэр Д[...]
захстанска парторга[...]
хэдээ тэмдэглээ.

Сириин ба Ливанай [...]
кэ партиин зүгһөө [...]
амаршалгын үгэ хэлэ[...]
ниин компартиин эль[...]
Японийн компартиин [...]
зилиин Коммунист[...]
эльгээһэн амаршалгы[...]
партиин түлөөлэгшэ [...]

ФЕВРАЛИИН 22-ой ҮДЭШЫН ЗАСЕДА[...]

Съездын үдэшын заседани дээрэ нүхэр **О. В. Куусинен** түрүүлэгшээр һуугаа.

Нүхэр **В. П. Мыларщиков** түрүүлжэ үгэ хэлээ. Хүдөө ажахые хүгжөөн дэбжээхэ асуудалнуудта һүүлэй жэлнүүдтэ парти ехэ анхарал хандуулаа. Российска Федерациин жэшээ дээрэһээ энэнь эли тодоор харагдана. Колхозууд болон совхозууд хүдөө ажахын продукт мүнөө бүри ехээр абадаг болоо. Ажахынуудай товарна продукци гаргалгань дээшэлээ. 1953 онойхитой сасуулбал республика дотор тарилгын талмай 15,6 миллион гектараар үргэдхэгдөө, ороохо таряа ургуулжа абалга 22 процентээр ехэ болоо, һү һаалга, мяха абалга ба нооһо хайшалалга мүн лэ нэмээ.

Туйлаһан эдэ зарим амжалтануудаа гаа һанаагаа амарнагүйбди. Мяха абалгые нэгэ жэлэй турша соо, һү һаалгые жэл хахадай турша соо хоёр дахин дээшэлүүлхэ гэжэ Воронежско колхознигуудай болон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй табиһан зорилгые область хизаар бүхэн дүүргэжэ шадаха байна гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Удаань нүхэр **М. З. Сабуров** үгэ хэлэһэн байна.

Швециин Коммунистическэ партиин зүгһөө нүхэр **Х. Хагберг** амаршалгын үгэ хэлээ. Тэрэниие съездэ хабаадагшад хани ёһоор уттаа.

Нүхэр **В. Е. Чернышевтэ** (Калининградска парторганизаци) үгэ үгтөө.

КПСС-эй Центральна Комитедэй заабаринуудые бэелүүлэн областиин партийна организаци эмхидхэлэй ба идеологическа хүдэлмэри һайжаруулаа, предприятинуудай, колхозуудай, МТС-үүдэй ажахын ябуулгые, экономикын, техникын асуудалнуудые бүри гүнзэгыгөөр шэнжэлэн мэдэдэг болоо, олониитэтэй холбоо барисаагаа үргэдхэн бэхижүүлээ. Гэбэшье, ажахын болон культурна байгуулалтые хүтэлбэрилгэдэ, партийно-эмхидхэлэй болон идеологическа хүдэлмэридэ горьтой дутуунууд бии гэжэ тэрэ хэлээ.

Парти хадаа совет[...]
ческо эдэбхи хэшээл[...]
һэнэй промышлен[...]
хүгжөөжэ шадаа, гэж[...]
восян үгэ хэлэхэдэ [...]
дахи табанжэлдэ, [...]
түргэноор хүгжэлгэ х[...]
ци үйлэдбэрилгые е[...]
СССР-эй экономическ[...]
шиидхэхэ замаар ур[...]
гаар дабшаха арга ол[...]

Сибириин эконом[...]
асуудалнууд тухай, м[...]
түлишын промышлен[...]
рилэгшэдэй үмэнэ та[...]
зорилгонууд тухай н[...]
шань тогтожо хэлээ.

Нүхэр **Э. Бюрнель,** [...]
шалгаар угтагдан, Б[...]
тиин зүгһөө съездые [...]

Тиигээд үдэшын з[...]
байна.

Февралиин 23-да [...]
үргэлжэлүүлхэ.

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИСТИЧЕСКЭ ПАРТИИН XX СЪЕЗД

КПСС-эй ЦК-гэй ба КПСС-эй Центральна Шалгалтын Комиссиин тоосоото элидхэлнүүд тушаа үгэ хэлэлгэ

Нүхэр В. М. МОЛОТОВОЙ хэлэһэн үгэ

…үүлээр бултанай- …забаадагшад бай- …тухайлда нүхэр …Центральна Ко- …дотор ехэ тодо һо- …гөө. Энэ элидхэл …манай партиин …а тэмсэлэй дүй …огдоһон, мүнөөнэй … оршон байдалда …нскэ гүнзэгы шэн- …манай партиин ур- …э арадай урда шэнэ …онууд табигдаһан

…лдарта замаар яба- …дайнай урда тээхи …д социалистическэ …түлэб байгуулаад, …һаа коммунизмда …бэслүүлжэ байна. …түбэг бэрхэшээлнүүд …һан юм. Тэрэ түбэг …е дабажа гарахын …алаа тон ехээр эр- …а — илангаяа дай- …хэ хохидолшье үзэхэ …г һэн.

…дхэгдээгүй ехэнүүд …үшөө бии юм гэжэ …манай орон болбол …алтын замда бүри …зорилгонуудые Ком- …ртиингаа хүтэлбэри …гаар шиидхэн, ба- …р урагшаа зорижо

…табадахи табанжэ- …алтатайгаар дүүр- …адай ажахые хүг- …шухала даал- …ртойгоор үлүүлэн …ургаадахи табанжэ- …орилгонууд табиг- …тгээд тэдэ зорилго- …йгаар шиидхэгдэхэ …бултадаа этигэнэб-

…партяар байгуу- …ришэд ба тарящаша- …саан агуухэ гүрэ- …далай ба бата бэхи …һуурин мүн (Альга …үедэ хүдэлмэришэн …зно тарящашадай хү- …огүй холбоо бари- …алистическэ общест- …олитическэ гайхам- …үндэһэ һууринь, Со- …тическэ Республика- …арадуудай ахадүүгэй …үндэһэ һууринь бо-

…ангиин ба колхозно …боо барисаае бүри …хын тулада XIX съез- …гэрһэн үе соо манай …хэһэн байна. Хүдөө …дэбжээхэ асуудал- …гол анхаралда табиг- …табигдаа. Тиихэдэ …ла хэрэг болоһон бай- …тэхэдэ, хүдөө ажахы- …жахын юрэнхы ургал- …шленностиин түргэн …зэр гээгдэжэ ябаһан

…ой продуктнуудаар …хүдөө ажахын түүхэй …хоолой ба хүнгэн …тиин улам бүри урга- …лтэнүүдые тон түргэ- …тулада Парти, Совет- …ство шэнэ шухала хэдэ …-ябуулгануудые бэс- … Тэдэ хэмжээ-ябуул- …хүдөө ажахын про- …илгые ехэ болгоходо …колхознигуудай, МТС …материальна урма …элүүлхэ ба тэдэ про- …сэнгые зохихо ёһоор …улга; хүдөө ажахые …ехэ болгохын, мине- …улгые ехэ болгохын …айгаа хүдэлмэри; эм- …талаар колхозуудые, …озуудые бэхижүүлхэ …ануул, илангаяа мэр- … хүдэлмэрилэгшэдые …хүдэлмэридэ колхо- …лгэ, тэрэшэлэн агроно- …игуудые ба бусадые …огэй партийна органи- …ашадань бэхижүүлгэ. …газар хахалха зорим- …амжалтатайгаар бэс- …р удхашанартай бай- …ашаар гол түлэб ороо- …нуудай тарилгын тал- …он гектараар ехэ бол- …руза тарилгые эрид … асуудал шэнээр та-

бигдажа, малажалые хурдан түргэнөөр дэбжээлгэдэ энэнь тон шухала удхашанартай байба. Энэ, бэшэшье хэмжээ-ябуулганууд манай хүдөө ажахые хүгжөөн дэбжээхэ шэнэ арга боломжонуудые хойшодоо бии болгожо, колхозно тарящашадай талаһаа нэгэн һаналаар дэмжэгдэнэ.

Парти ба Советскэ правительство колхозно тарящашадай ажабайдалые улам һайжаруулгада тусгаар анхарал хандуулна. Хүдөө нютагай ажана байдалые городой ажабайдалай хэмжээндэ бүри дүтэ болгохо гэжэ гүрэнэй түсэбүүд дотор коммунизмые байгуулха зорилгонуудтай тааралдуулан хараалагдана. Табадахи табанжэлэй турша соо колхознигуудай бодото олзо доход 50 процентээр, харин хүдэлмэришэдэй ба албахаагшадай салин 39 процентээр ехэ болоһониинь мэдээжэ. Колхознигуудай олзо доходые дунда зэргээр 40 процентээр, хүдэлмэришэд ба албахаагшадай бодото салин хүлһые дунда зэргээр 30 тухай процентээр ехэ болгохо гэжэ зургаадахи табанжэлэй түсэб дотор хараалагдана. Партиин политическэ энэ хараа заабаринь хүдэлмэришэд ба тарящашадай холбоо барисаае саашадань бэхижүүлхэ хэрэгтэй зохилдоно, манай гүрэниие бүри ехээр бэхижүүлхэ хэрэг хангагдана.

Манай парти болбол промышленность ба транспортые бүхы хэмжээгээр хүгжөөн дэбжээхэ тухай ходоодоо оролдолго гаргадаг. Тиихэдээ партимнай хүндэ промышленностиие хүгжөөн дэбжээлгын үлэмжэ ехэ удхашанартайе эрхэ бэшэ онсолон тэмдэглэдэг. Юуб гэхэдэ, хүдөө ажахыншье, арадай ажахын бусад һалбаринуудайшье хүгжэлтэ, манай Эхэ ороной оборонно хүсэ шадалые бэхижүүлгэ, арадай ажана байдалые дам саашадань һайжаруулга хүндэ промышленностьһаа дулдыдадаг байна.

Парти болбол үнгэрэгшэ үедэ промышленностиин техническэ хэмжээе дээшэлүүлхын тула тусгаар ехэ оролдолго гаргаһан байна. Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын тулада, промышленна продукциин гаргалгые ехэ болгохын тулада хэрэглэгдээгүй ехэ арга боломжонуудай манайда бии байһаниинь тиихэ зуура элирхэйлэгдэбэ. Тиихын тулада манай промышленность хадаа үнэхөөрөөл мүнөө үеын, үлэмжэ һайн түхеэрэлгэ гаргаха ёһотой. Тиигэжэ предприятинууд дээрэхи хуушан түхеэрэлгэ шэнээр һэлгэгдэжэ байха ёһотой. Эдэ бүгэдэ мүн үйлэдбэриин эмхидхэлгэ бүхы хэмжээгээр һайжаруулха ябадалтай холбоотой юм.

Предприятинуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдые болон научно-техническэ хүдэлмэришэдые олоорнь хабаадалсуулжа үнгэрэгһэн Центральна Комитедэй Пленум дээрэ, мүн хэдэ хэдэн зүблөөнүүд дээрэ промышленностиин хүдэлмэридэ олон дутагдалнууд элирүүлэгдэжэ, промышленностьда шэнэ бүри ехэ амжалтануудые туйлаха харгы замууд хараалагдаһан байгаа. Партиин Центральна Комитедэй хэһэн хүдэлмэри промышленность ба барилгые саашадань хүгжөөхэдэ ехэхэн туһаламжа үзүүлхэ ёһотой.

Предприятинуудые жэгдээр хүдэлгэдэг болгохо шухала. Тэрээнгүйгөөр ажахын олон гээлтэ хоролто усадхажа, промышленностьда түсэбтэ эхи заха саашадань бэхижүүлжэ болохогүй юм.

Манай промышленностьда ба эмхи зургаануудта зургаадахи табанжэлэй турша соо хүдэлмэриин 7 часай үдэр тогтоохо юм гэжэ нүхэр Хрущевой элидхэлһээ мэдэгдэбэ. Энээн дээрэһээ, мүн хүдэлмэришэд ба албахаагшадай бодото салин хүлһэ саашадаашье горьтойгоор дээшэлүүлгэ, мүн бусадшье хэмжээ-ябуулганууд дээрэһээ ажалшадай ажабайдалые һайжаруулха тушаа манай партиин хододоо гаргажа байдаг анхарал оролдолгонь харагдана.

Парти болбол ажахын ба культурна байгуулалтын бүхы һалбаринуудтахи ехэхэн дутагдалнуудые эрид сэхээр элирхэйлэн гаргадаг юм. Парти болбол гүрэнэй аппарадые бүхы хэмжээгээр һайжаруулхатайгаа хамта, тэрээниие үсөөрүүлхэ, тэрэшэлэн хуули ёһые наринаар сахиха ябадал туйладаг байна. Эдэ бүгэдые бэелүүлхэдээ парти болбол хүдэлмэришэдэй, колхознигуудай, интеллигенциин дэмжэлгэдэ, эдэбхитэй хабаадалгада түшэглэдэг юм.

…хоорондын оршон байдалда болоһон үндэһэн …тануул ба шанэ дайн сэрэгүүдые уридшалан зайсуулха арга боломжонууд

…ёрдохи дайн болбол …алистическэ ниитын ба …уулалтын нилээд ехэ …олоо һэн. Тиигээд арад …д дэмжэгдэһэн социа- …гүрэмнай сусаршагүй …гой, материальна арга …байһыень тэрэ шалгал-

…Союз болбол дэлхэйн хоёрдохи дайнай гол хүшэр хүндые бэедээ дааһан гүрэнүүдэй нэгэниинь байбашье, оромнай дайн сэрэгэй дүүрэһэнэй һүүлээр арадайнгаа ажахые, культурна байгуулалтые эрид сэхээр хүгжөөхэ үргэн харгы замда гараһан байха юм. Мүн социализм байгуулжа байһан арадай демократиин оронуудай зорилгонуудаа амжалтатайгаар шиидхэжэ байһаниинь мэдээжэ.

Гол зорилгонуудаараа нэгэн һаналтай байһан СССР-эй, Хитадай Арадай Республикын ба социалистическэ бусад оронуудай харилсаанууд хани барисаата бата бэхи үндэһэн дээрэ хүгжэжэ байна. Коммунистическэ ба хүдэлмэришэдэй партинуудай шалгагдамал хүдэлмэреэр социалистическэ оронууд урагшаа хэлбэришэгүйгөөр дабшажа ябана. Хитадта бэелүүлэгдэжэ байгаа социализмын байгуулалтын амжалтанууд һүүлэй үеын бүхы событинуудһаа онсо элирэн шалгарна. Тэдэ амжалтануудынь агуухэ хитад арадай нэрэ түрэдэ хүрэмөөр айхабтар ехэ далайсатай болонхой. (Үни удаан альга ташалга). Эдэ бүгэдэ хадаа эб найрамдалай, демократиин ба социализмын хүсэн түгэс лагериин бии болохо арга боломжо байгуулаа.

Энэ лагериин бии болоһон ушар уласхоорондын имагтал шухала удхашанартай юм. Социализм байгуулха хэрэгтэхи харгы замай ондо ондоо байдагынь, энэ лагерьта ородог гүрэнүүдэй дүй дүршэлые жэшээлэн харуулха зуураа, социализмын арга боломжые, хэм хэмжээе аргагүй ехээр үргэдхэнэ. Гэхэтэй хамта энэ лагерь болбол өөһэдынгөө эрхэнүүдэй түлөө, капитализмын оронуудтахи ажабайдалые һайжаруулхын түлөө хүдэлмэришэн ангиин, бүхы ажалшадай хэжэ байһан тэмсэлэйнь найдамтай түшэт тулгуури болоно. Энэ лагериин хүсэ шадал, тэрээнэй саашанхи бэхижэлтэ колонинуудай ба бэеэ даанхай бэшэ оронуудай арадуудай эрхэ сүлөө ба национальна бэеэ даангы байдалые дайшалан олохо ба бэхижүүлхэ хэрэгтэ угаа ехэ удхашанартай юм гэжэ тэдэ арадууд мэдэдэг. (Үни удаан альга ташалга).

Дэлхэйн капиталистическэ системэтэй зэргэлээд мүнөө мүн дэлхэйн социалистическэ системэ оршожо байна. Түүхэ болбол тэдэ хоёр системэнүүдэй эбтэ амгаланаар зэргэ оршохо тухай асуудал табиһан байна. Тэдээнэй хоорондо элдэб эсын арсалдаа буляалдаануудай болохо байһаниие хараадаа абаха хэрэгтэй. Тиимэһээ бии болоһон арсалдаата асуудалнуудые ямараар шиидхэхэб гэһэн асуудалда эли тодо харюу үгэхэ хэрэгтэй.

Энээнэй тулада оройдоол хоёр харгы — арсалдаануудые хоорондоо хэлсээн эбтэйгээр шиидхэхэ гү, али дайн сэрэг хэхэ имэ хоёр харгы бии юм. Эндэ ондоо харгы замууд үгы. Советскэ Союз, бүхы социалистическэ оронууд бултадаа дайн сэрэг хэхэ замые буруушаана. Энэ хоёр системэнүүдэй эбтэйгээр зэргэ оршохо ёһые тад ондоо системын тала баригшад мэдэрһэй гэжэ хүсэнэбди. Арадуудай эб найрамдал ба аюулгүй байдалые дэмжэн бэхижүүлхэ хэрэгтэ туһалхын тулада уласхоорондын шухала ба бии болжо байдаг асуудалнуудые хэлсээ хэжэ шиидхэхын тулада хүсэеэ хайрлахагүйбди. (Үни удаан альга ташалга).

Мүнөө үеын уласхоорондын хүгжэлтын гол шухала хэдэ хэдэн асуудалнууд, тусгаарлабал, мүнөө үедэ дайн сэрэгые уридшалан болюулха арга боломжонууд тухай имэ шухала асуудал нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэл дотор саг соогоо табигдаа гэжэ тусгаар тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Олон миллион хүнүүд дэлхэйн хоёр дайниие, тэрээнэй айхабтар муухай дүнгүүдые, тоо томшогүй ядарал зоболонгые бэеэрээ үзэһэн байна. Эдэ хоёр дайнда 80 миллион гаран хүнүүд алагдаһан, эрэмдэг дутуу болгогдоһон байгаа. Мүнөөнэй эрхэ байдалда шэнэ дайн болохо болоо һаа хэмжээгүй ехэ һандарал хэхэ, аюул тохёолдуулха байна бшуу. Энээнһээ гансал тобшолол гарана — бидэнэр хадаа эб найрамдалые хамгаалхын түлөө бүхы арга боломжонуудые дууһан хэрэглэжэ, эб найрамдалда эсэргүү элдэб эсын хорото ябуулгануудые тайлбарилжа ба элишэлэн харуулжа, империализмын эзэрхэг түримхэй хүсэнүүдтэ эсэргүүгээр, арадуудай хоорондохи эб найрамдалай, хани барисаанай ба харилсан ажаллалгын түлөө арадуудые нэтэдүүлэн жагсаажа, эб найрамдалые бүхы хүн түрэлтэнэй аша туһада аршалан хамгаалхын тулада хэрэгтэй болохо бүхы юумэнүүдые хэхэ ёһотойбди. (Альга ташалга).

Империализмын байгаа сагта дайн сэрэг зайлашагүй юм гэһэн ленинскэ заабариие бидэнэр бултадаа мэдэнэбди. Империализмын эзэрхэжэ байгаа эрхэ байдалда гүрэнүүд хадаа хоорондохи арсалдаагаа хүсөөр гэхэ гү, али эсэсэй эсэтэ—дайн сэрэг хэжэ шиидхэнгүй байжа шадахагүй юм.

Нэгэ талаһаа империализмын үедэ дайн сэрэгэй болохо экономическа үндэһэн байдаг юм, нүгөө талаһаа империалистическэ дайнуудые ба империализмые өөрысэнь үгы болгохо гэһэн ниитын хүсэнүүдые империализм өөрөө бии болгодог юм гэжэ марксизм-ленинизм һургана. Дайн сэрэг болгохогүйн тулада, империалистическэ дайнуудые үгы болгохын тулада ниитын тиимэ хүсэнүүд мэдээжэ эрхэ байдалда яһала тиимэ шадабаритай ба хүсэ шадалтай болодог юм. Тиимэһээ дайн сэрэгүүд заабал болохо юм гэлсэдэг һанал бодол буруу гээшэ.

Тиигээд империализмын мүнөө дээрээ байжа байгаа туладань сэрэгэй тулалдаануудһаа байтагай дэлхэйн шэнэ дайн сэрэг болохошье аюул бии байдаг юм.

Тиигээд дайнай аюулай бии байхада, энэ аюулда эсэргүүсэхэ хүсэнэй үгы байха гү, али үнэхөөрөө ехэ хүсэнэй үгы байха гээшэ нэгэ ондоо удхатай ха юм. Тиигээд дайнда эсэргүүсэхэ хүсэнүүдэй, тэрэ мүртөө ехэхэн хүсэнүүдэй бодото дээрээ бии болоод, тэрэнэй ашаар дайн сэрэгые уридшалан болюулха арга боломжын бии болоод байха гээшэ мүн лэ нилээд ондоо ушартай юм.

Империализмын үлэмжэ эзэрхэг түримхэйшүүлэй түүхэтэ хүгжэлтые гэдэргэнь татаха гэжэ хүсэжэ байдагыень тоонгүйгөөр байжа болохогүй ааб даа. Социализмын оронуудта эсэргүү эзэрхэг түримхэй һанаашалгаар нэбтэрэнхэй «удааруулгын» ба илангаяа «сүлөөлэлгын» түсэбүүд дотор имэ эрмэлзэл бии байһаниинь мэдээжэ. Тиигээд имэрхүү түсэбүүдые—социализмын оронуудта капитализмые хүсөөрөө дахин тэхэрюулхэ гэһэн хооһон шанартай түсэбүүдые зохёохо гээшэ нэгэн удхатай, зүгөөр мүнөөнэй эрхэ байдалда тэдэниие бэелүүлхэ гээшэ тон ондоо хэрэг бшуу, мүнөөнэй байдалда энэ түсэбэй бүтэхэгүй байһаниие СССР-эй оршон байжа хүгжэһэнэй бүхы түүхээр тон һайнаар баталан харуулагданхай (Үни удаан альга ташалга).

Дэлхэйн нэгэдэхи, илангаяа хоёрдохи дайнай болоһонһоо хойшо уласхоорондын оршон байдалай али зэргын ехээр хубилһые хүн бүхэн харана. Ангиин политическэ хүсэнүүдэй хэр зэргээр хубилһые, империализмын байдалай али зэргээр муудаһые, социализмын, тэрээнтэй нэгэн хамта дайнда эсэргүү олон бусад хүсэнүүдэй али зэргын бэхижэһые ухаатайл хүн бүхэн мүнөө хаража мэдэдэг байнал. Дайн болохо гү, али болохогүй гү гэһэн асуудалые дэлхэйн энэ һүүлшын дайнай үедэ орходоо, илангаяа 1914—1918 онуудай дайнай үедэхидэ орходоо тад ондоогоор тобшолон харуулха арга боломжые эдэ бүгэдэ олгоно.

Дэлхэйн нэгэдэхи дайнай урда тээ хүдэлмэришэн ангиин социалистическэ партинууд сэрэг дай болгохогүй гэһэн зорилго табиһан байгаа. «Дайниие дайгаар» гэһэн лозунг аяар тиихэдэ арад ниитын дунда гүнзэгыгөөр дэлгэржэ, олон оронуудай хүдэлмэришэн ангиин үргэн ниитын сэдьхэл һанаае эзэлээ һэн. Гэбэшье, дэлхэйн нэгэдэхи империалистическэ дайнай үүдхэгдэжэ байһан тэрэ шиидхэхы сагтань II Интернационалай партиин ударидагшад урбажа, уласхоорондын пролетариадые политическэ талаарнь һуларуулһан, эб эмхигүй болгоһон байгаа. Гансал манай большевистскэ, ленинскэ парти империализмда ба империалистическэ дайнда эбсэшэгүй байһанаа эсэстээ хүрэтэр баримталан харуулһан байна. Тиихэдэ бусад оронуудта тон үсөөн лэ социалистнууд пролетарска интернационализмда эсэстээ хүрэтэр үнэн сэхэ байгаа һэн. Манай партиин энэ хараа шугамынь Агуухэ Октябрьска социалистическэ революциин илалта туйлахаһаа гадна, мүн дэлхэйн нэгэдэхи дайнай түгэсхыень түргэдхэхэдэ имагта шухала үүргэ дүүргэһыень баһал мэдээжэ.

Дэлхэйн хоёрдохи дайнай урда тээ Советскэ Союз болбол эб найрамдалые хэлбэришэгүйгөөр хамгаалан, дэлхэйн шэнэ дай үүдхэлгэдэ эсэргүүсэхыень бүхы гүрэнүүдые уряалдаг байгаа. Тиигээд дэлхэйн хоёрдохи дай германска фашизмын, тэрээнэй эзэрхэг түримхэй союзнигуудай, хүн бүхэнэй хараһаар байтар бэлдэжэ байхадань, шэнэ дайнда һаад хэхэ гэһэн Советскэ Союзай дурадхалые бусад гүрэнүүд дэмжээгүй бэлэй. Тэрээнһээ байтагай, тэдэнэр хадаа германска фашизмын эзэрхэг түримхэй хүсые Советскэ Союзда эсэргүүгээр шэглүүлхэ, тиигээд бусадаар дамжуулан дай хэхэ гэһэн түсэб табижа байдаг һэн.

Тэрэ үедэ гансаараа социалистическэ орон байһан Советскэ Союзай, тэрээндэ талархалтай бусад оронуудай эб найрамдал хүсэдэг хүнүүдэй хүсэнүүдэй бага байһан ушар империализмын үлэмжэ эзэрхэг түримхэй оронуудай сэрэгэй һанаашалгые таһалдуулха аргагүй байгаа. Эгээл имэ оршон байдалда дэлхэйн хоёрдохи дайн эхилээ һэн. 1915 оной тэн багаар энэ дайн тухай Ленинэй ямар зүбөөр бэшэһые дайнай дүнгүүд харуулаа:

«Дайн гээшэ түүхэдэхи ямаршье кризистэй, хүнэй ажабайдалда болодог ямаршье ехэ эрид хубилалтатай, ямаршье ехэ ядарал зоболонтой адли юм. Тиигээд тэрэ дайнай ябаса юу харуулнаб гэхэдэ, заримашуулые дайн мохоодог, зоригыень буурууладаг байбашье һаа, зүгөөр бусад заримыень гэгээрүүлдэг ба хатуужуулдаг байна. Тиигээд бүхэдэлхэйн түүхэ дээрэһээ харахада юрэнхыдөө энэ һүүлдэ хэлэгдээшэдэйнь тоо ба хүсэниинь, энэ тэрэ гүрэнүүдэй унажа үгы болоошые тоолоогүй һаа, түрүүшынхидтээ орходоо хүсэнэйнгөө ба тоогойнгоо талаар ехэ байдаг гэжэ дайнай түүхэ харуулна». (Ленин, Том 21, нюур 191—192).

Дэлхэйн хоёрдохи дайн нэгэдэхи дайнда орходоо бүри ехээр олон миллион хүнүүдые ухаа оруулһан, хатуужуулһан байна.

Дэлхэйн хоёрдохи дайнай үедэ, тэрээнэй һүүлээр бүхэли гүрэнүүд дотор ниитын ба политическэ шэнэ хүсэнүүд бии болон нягтараа. Тэдэнэй түүхын оршондо бии болоһго уласхоорондын политическэ байдалые үндэһөөрнь хубилгаа. Дайн сэрэг болбол арад зоной хүсэ шадалые айхабтар ехээр гаргахатаяа хамта, илангаяа Европын ба Азиин оронуудай политическэ ажабайдалда угаа ехэ хубилалтануудые хэһэн байна.

Мүнөө үедэ гүрэнүүдэй дэлхэйн хоёр лагерь бии юм. Тэдэ хоёр лагерь ниитынгээ ба гүрэнэйнгөө байгуулалтын талаар тон ехэ илгаатай юм. Европа ба Азиин 900 гаран миллион хүнүүдые гэхэ гү, али дэлхэйн бүмбэрсэгэй хүн зоной гурбанай нэгэ хубиие нэгэдүүлдэг дэлхэйн социалистическэ лагерь дэлхэйн империалистическэ лагерьтай зэргэлэн бии болоһон байна. Өөһэдынгөө эзэрхэгшэ ба үлэмжэ эрхэтэ байдалые дайн сэрэг үүдхэхэ хүрэтэрөө — тиигэжэ хуушан хэбээрнь байлгаха гэжэ оролдодог ангинууд ба бүлэглэлнүүд империализмын оронуудай лагерьта шиидхэхы үүргэ урдынхидаал мэтэ дүүргэдэг юм. Тиихэдэ социалистическэ лагериин оронуудта бидэнэр тад ондоо байдал харанабди.

Империализмын зарим оронуудай эзэрхэг түримхэйшүүлэй шэнэ дайнда бэлдэжэ байхадань, социалистическэ лагериин оронууд эб найрамдал хамгаалгые ба бэхижүүлгые, арадуудай хоорондо эб найрамдал, хани барисаан ба харилсан туһалалсалгые гол зорилтомнай гэжэ тоолодог байна. Тиимэһээ Советскэ Союз, Хитадай Арадай Республика ба бусад арадай демократиин оронууд болбол гансашье өөрынгөө оронуудай бэшэ, харин бүхы бусад арадуудай, хэрбээ үнэхөөрөөл арад оло ниитэ тухай хэлэхэ болоо һаа булта найнь эгээл шухала интересүүдэй түлөө тэмсэдэг байнад.

Али нэгэн гүрэнүүдэй ниитын ба гүрэнэй байгуулалтаһаа хамаархангүйгөөр бүхы арадууд эб найрамдал тухай асуудалаар бүгэдэ ниитын эб найрамдалые, хани барисаа, харилсан туһалалсалгые шэн зоригтойгоор хамгаалжа байгаа социалистическэ лагериин оронуудтай нэгэн адли хүсэлтэй байдаг юм.

Бидэнэр хооһон хуурмаг юумээр һанаагаа заһан, дайнай аюул бага болоо гээд ямаршье ушарта эбтэ амгалан байдал хангагданхай гэжэ һанажа ябаха ёһогүйбди. Бидэнэр хадаа һэрэмжэтэй байжа, империалистнуудай эзэрхэг түримхэй һанаашалгын хойноһоо хёрхоор ажаглажа байха ёһотойбди. Һайн һайн үгэнүүдые хэлэжэ, эб найрамдалда дуратай һанаашалгануудые хэлэжэ, империалистнуудые етигүүлэн үгэдөө оруулжа болохо юм шэнги хэбэртэйгээр һанаагаа амаранги байха ёһогүйбди. Хэрбээ тэрэнэй хажуугаар дотоодын ба гадаадын зүб политика бэелүүлээ һаамнай, социалистическэ гүрэн бүхэндэ эбтэй нэгэн бүлэ болоюжо ажалшадай улам бүри нягтаржа байгаа һаань, хэрбээ эдэ гүрэнүүдэй арадуудай хоорондо хани барисаанай ба харилсан туһалалсалгын ахадүүгэй холбоон бэхижүүлэгдэжэ байгаа һаань, эб найрамдалай уласхоорондын харилсан туһалалсалгын политикыемнай бусад оронуудай арадуудай бүри ехээр һайшаадаг болоюжо байгаа һаань, хэрбээ арадуудай ажана байдалые дээшэлүүлхын түлөө, мүн социалистическэ гүрэнүүдэй үнэхөөрөө аюулгүй байдалые хангамаар тэдэ бүхы эрхэ нүхэсэлнүүдэй түлөө улам ехэ оролдолго гаргаа һаамнай — одоол тиихэдэмнай эдэ бүгэдэ удхашанартай байжа болохол. (Альга ташалга).

Эб найрамдалые хамгаалха ба хангаха хэрэгтэ өөһэдынгөө хүсэнүүдые, олон арга боломжонуудые сэгнэнгүй байха ёһогүйбди. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай һүүлээр дэлхэйн бүмбэрсэгэй али бүхы талада бии болоод, эрид ехэ болоюжо байһан бүхы хүсэнүүдые эб найрамдалые дэмжэхэ ба бэхижүүлхын тулада хэрэглэхэдэмнай тиигэжэ тоодоггүй ябадал һаад хэхэ байна бшуу. Нүгөөдэ талаһаа, дайнай һүүлээр бии болоһон шэнэ байдалые дүүрэн ойлгохо, шэнэ дайе уридшалан болюулха ба эб найрамдалай хэрэгые хамгаалха зорилготой арадуудай материальна ба зориг сэдьхэлэй бүхы хүсэнүүдэй ургажа байһые мэдэрхэ ябадал хадаа арадуудай хоорондохи эб найрамдалай, хани барисаанай ба харилсан туһалалсалгын аша туһада, шэнэ дай уридшалан зайсуулхын тулада үнэхөөрөө бэлдэгдэһэн ба эмхидхэгдэһэн, бэхижүүлэгдэһэн ба хүгжөөгдэһэн байхынь түлөө харюусалга манда даалгана.

Хэрбээ хэрэгтэй болоод байгаа һаань, өөһэдыгөө хүсэд хамгаалхын тулада материальна талаараа тоо томшогүй ехэ арга боломжонууд ба техническэ туйлалтануудтай — тэрэ тоодо тон хүсэтэ ба элдэб олон зэбсэгтэй байһыемнай социализмда харша этэгээдүүдшье мүнөө яһала мэдэдэг байна. (Нэрьемэ, үни удаан альга ташалга). Энээн тушаа һая болотор ондоогоор, хуурмагаар һанажа ябадагаа манай дайсадшье болёо бэзэ гэжэ һанагдана. Материальна техническэ хүсэнүүдэйнгээ талаар, аюулгүй байдалые, эзэрхэг түримхэйшүүлдэ хатуу харюу үгэхэ бүхы шухала ба эрхим зэбсэгүүдые тэдэ материльна техническэ хүсэнүүдэй тоодо оруулан улам хүсэтэй эмхитэй болохынгоо түлөө оролдохо ёһотойбди. (Удаан альга ташалга). Эдэ арга боломжонууд ондоо лагериинхидта орходоо манайда бага бэшэ юм. Манай материальна ресурснууд, техническэ шэнэ туйлалтанууд, тон олон хүн зон, манай арадуудай улам бэхижэһэн хани барисаан, тэдээнэй морально-политическэ нэгэдэл социализмын лагериин илагдахагүй байһандань дүүрэнээр этигэхэ арга боломжо манда олгоно. (Нэрьемэ, үни удаан альга ташалга).

Мүнөө энэ ушар имэ эли болоо гэбэл, дэлхэйе эзэмдэн зонхилхын тула дай хэхэ гэһэн түсэбүүдтээ үшөө найдажа байгшадташье энэ ушар нүлөөлхэ ёһотой байгаа. Мүнөөнэй уласхоорондын оршон байдалда эдэ түсэбүүдынь ямаршье удхагүй болоһон ба дэлхэйн шэнэ дай үүдхэхэ һэдэлгэ гаргагшадта аюултай болоһон байха юм. Тэрээнһээ гадна, дэмы һэдэлгэдэ ба политика тушаа харюусалгагүйгөөр хандалгада дурагүй байдаг, ниитын байгуулалтынь ондо ондоо байһанһаа дулдыдангүйгөөр гүрэнүүдэй хоорондо ажахын бодото холбоо барисаануудые хүгжөөбэл дээрэ гэжэ һанадаг хүнүүд капиталистическэ оронуудтахи баяшуулай дундашье үсөөн бэшэ олдохо. Имэ холбоо барисаануудые байгуулха ехэ арга боломжонууд бии.

Энээнтэй хамта, түүхэтэ шалгалтануудай үедэ арад зон, тэдэнэй нягта жагсаалтай байдаг, өөрынгөө хэрэгэй үнэн зүбтэ этигэдэг ябадалай шиидхэхы үүргэ дүүргэдэгые мартажа болохогүй. Гражданска дайнай гайхамшаг һүртэ жэлнүүдтэ, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай үедэ манай арад энээниие илангаяа тодоор баталан харуулаа. Советскэ гүрэн оршон мандажа байха гү, али үгы гү гэһэн асуудал тиихэ үедэ шиидхэгдэжэ байгаа, мүн тиихэ үедэ советскэ арад социалистическэ Эхэ ороноо аршалан хамгаалхаһаа гадна, тэрэшэлэн социализмын хүсэнүүдэй саашадаа ургаһан угаа ехэ амжалтануудые хангаа һэн.

Мүнөө бидэнэр бүхы социалистическэ лагериин арадуудай морально-политическэ нэгэдэлэй хэлбэришэгүйгөөр ургажа байһан тухай хэлэхэ дүүрэн эрхэтэй байнабди. Социалистическэ оронуудай арадууд нягтаар жагсанхай, тэдэнэй хани барисаан, бэеэ дааһан, бүрин эрхэтэ оронуудай ахадүү ёһоной алишье талын, нягта харилсан ажаллалга болоюжо, урган бэхижэжэ байна. Имэ байдал тэдэ гүрэнүүдэй бултанайнь хүсэ шадалые, арга боломжонуудые оло дахин ехэ болгоно. Али нэгэн социалистическэ гүрэндэ эсэргүү добтолго хэхэ гэжэ зүрхэлһэн агрессор эдэ бүгэдые хараадаа абангүй байжа шадахагүй юм. (Альга ташалга).

Эб найрамдалай интересые хамгаалха тухай асуудалда уласхоорондын һайн оршон байдал бии болонхой. 10—15 жэлэй саада тээ бидэнэр энээн тухай имагтал хүсэн һанаха аргатай байгаабди.

Капиталистическэ дайсан харша хүреэлэлгэ дотор СССР-эй ори гансал социалистическэ гүрэн байһан үе үнгэрөө, мүнөө эб найрамдалай хүсэн түгэлдэр түшэг тулгуури—Европын ба Азиин оронуудай социалистическэ лагерь бии болоо. Тиин

(Түгэсхэлынь 4-дэхи нюурта)

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИСТИЧЕСКЭ ПАРТИИН XX СЪЕЗД

КПСС-эй ЦК-гэй ба КПСС-эй Центральна Шалгалты Комиссиин тоосоото элидхэлнүүд тушаа үгэ хэлэл

Нүхэр В. М. МОЛОТОВОЙ хэлэһэн үгын түгэсхэл

хэрэг ушар имагтал энээгээр дүүрэнэгүй. Эб найрамдал хамгаалха тухай асуудалаар манай союзнигуудай тоо энэ лагериин хилэһээ гадууршье олошоржо байна.

Мүнөөнэй ушар байдалда эб найрамдалай хэрэгые социализмын туг доро нэгэдэһэн лэ арадууд гансаараа аршалан хамгаална бэшэ. Бусадшье гүрэнүүд, илангаяа мэнэ һаяхан болотор сүм империализмын мэдэлдэ байһан аад, национальна бээ дааһан байдалтай болохо замда имагтал мүнөө орохон үсөөнбэшэ гүрэнүүд мүнөө агрессиин түсэбүүдтэ эсэргүүгээр сэхэ тэмсэжэ байна. Дайн сэрэгтэ бэлэдхэдэг, сэрэгэй блогуудые байгуулдаг эзэрхэг түримхэй бүлэгүүдэй политикань бидэнэй туйлаһан дулдыдалгүй байдалда аюул тохёолдуулна гэжэ эдэ оронуудай арадууд ба правительствонууд ойлгоно.

Энээнтэй дашарамдуулан мүнөө колониальна системын бутаран һалажа байһан ябадалай бүхэдэлхэйн-түүхэтэ удхашанар тухай хэлэхэ шухала. Ази ба Африка дотор бээ даанхай гүрэнүүдэй бии болоһониинь эб найрамдал, уласхоорондын харилсан ажаллалга бэхижүүлхэдэ туһална. Арадуудай эрхэ сүлөө, бээ даанхай байдалые, амгалан ёһоор зэргэ оршолгые дэмжэн, Хитадай Арадай Республикатай хамта Индиин соносхоһон, хожомынь бүхы дэлхэй дээрэ тиимэ эдэбхитэйгээр ба үргэнөөр һайшаан дэмжэгдэһэн амгалан байдалай табан ёһо гуримууд тухай һануулбал болохо байна. Азиин ба Африкын 29 гүрэнүүдэй Бандунгска конференци тухай эндэ дурсаха шухала болоно. Колониализмын дарлалтые—хаа хаанагүй бүримүһэн бэшэшье һаа—бэеһээ зайлуулһан Азиин ба Африкын оронуудай уласхоорондын хэрэгүүдтэ үзүүлдэг нүлөөгэй ехэ болоһые тэрэ конференци харуулаа.

Колониализмда эсэргүү дэлгэрһэн тэмсэлдэ Азиин тон үргэн ниитэ зон хабаадана, энэ тэмсэл мүн тэрэшэлэн Африка доторшье улам ехээр дэлгэрдэг боложо байна. Эдэ олониитэ зон өөһэдынгөө байдалые һайжаруулха гэжэ, энэ хэрэг туйлахын тула түрүүшынхеэ олгогдоһон зохид арга боломжые али болохоор ашаглаха гэжэ оролдоно. Тэдэнэр дайн сэрэг хэхэеэ хүсэхэгүйһөө байтагай, харин империализмда ба империалистическэ дайнда эсэргүү тэмсэлэй үзэлөөр нэбтэрэнхэй.

Дайн сэрэгтэ эсэргүү олониитэ арад зоной үргэн ехэ тэмсэл—эб найрамдалай тала баримталагшадай тэмсэл капиталистическэ оронуудташье дэлгэрһэниинь бүгэдэндэ мэдээжэ. Ушар ёһо мэдэхэ бүхы хүдэлмэришэдһөө, нилээд олон таряашадһаа ба интеллигенциһээ гадна, мүн тэрэшэлэн буржуазин дундаһаа гараһан хүнүүдшье энэ тэмсэлдэ бүри олоороо хабаадалсадаг боложо байна. Эб найрамдалай тала баримталагшадай тэмсэлдэ хабаадалсадагшьегүй һаа, дэлхэйн шэнэ дайнай хэмжээлэшэгүй ехэ аюулые мэдэрдэг мүн бусад олон хүнүүдэйшье голосууд энэ тэмсэлтэй нэгэдэнэ.

Эзэрхэг түримхэйнэр өөһэдынгөө түсэбүүдые бэелүүлхэдээ урдань хэзээдэшье иимэ ехэ бэрхэшээлнүүдтэй ушараагүй юм, юундэб гэбэл, тэдэнэр өөһэдынгөө политикые бэелүүлхэдээ арадуудай дуутай номгон ба үгөөр байха ябадалда найдажа шадахагүй юм. Теэд энэ болбол һанаа амар байха гү, али зүгөө бүтэлгэдэ найдаха ябадалда хүргэхэ ёһогүй.

Яаралтай зэбсэгжэлгэ үргэлжэлүүлхын, дайнай ордоһо улам һүжэрөөхын тула, иимэ байдалда эзэрхэг түримхэй дайнай шэнэ түсэбүүдые зохёохын тула империалистнуудай хэрэглэхэ арга хэрэгсэлнүүдэй үшөө ямар ехэ ба олон янзын байһые бидэ мэдэнэбди. Энэ зорилгоор буржуазна хэблэл, радио, кино, мүн пропагандын бусад арганууд ямар үргэнөөр ашаглагдадаг бэ гэжэ бидэ мэдэнэбди. Дайн сэрэг бэлэдхэлгын шэнэ ямаршье түсэбүүдтэ эсэргүүгээр арадуудай хэдэг эсэргүүсэлтые ба харюу сохилтые һуларуулхагүйһөө байтагай, харин али болохоор улам хүсэтэй болгохын тулада тэдэ бүгэдые багаар бодохо ёһогүйбди. Шэнэ дайн сэрэг һүжэрөөлгэхэгүйн тулада, бүхы оронуудта общественэ түрүү хүсэнүүдэй ба үргэн ниитэ зоной эдэбхи үүсхэлэй, нягта жагсаалай хэлбэришэгүй ехэ болохын тулада, бидэнэр мүнөө болотор хэдэг байгаашадаа орходоо бүри ехэ юумэ хэхэ ёһотойбди.

Шэнэ дайн сэрэгэй һүжэрөөгдэхэ аргагүй болохын тулада бүхы шухала юумэнүүдэй хэгдэжэ байһан хэбэртэйгээр баталан хэлэхэеэ огто хүсэнэгүйбди. Үнгэрһэн үедэ, дэлхэйн хоёрдохи дайнай урда тээ бии болоһон аад, мүнөө дайн сэрэгтэ эсэргүү шэнэ, бүри үргэн, бүри эдэбхитэй формонуудтай тэмсэл дэлгэрүүлхэдэ һаад хэжэ байгаа тиимэ дадал, заншалнуудай мэдэлдэ байһаар зандаабди. Дайнай хойтохи үедэ бидэнэй үмэнэ бии болоһон шэнэ арга боломжонуудые үсөөн бэшэ ушарта үшөөл тооногүйбди. Энэ дутагдал Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын хүдэлмэридэшье үзэгдэдэг байгаа. Энээн тушаа манай партиин Центральна Комитет саг соонь заатаа һэн. Бидэнэр энэ дутагдалаа зайсуулха, эб найрамдал, арадуудай аюулгүй байдал аршалан хамгаалгын хэрэгтэ бии байгаа угаа ехэ арга боломжонуудые тоодоггүй ябадалаа болюулха ёһотойбди. Эдэ арга боломжонуудай үндэһэ һуурринь—дэлхэйн социалистическэ лагериин хүсэнүүдэй бии боложо, хэлбэришэгүйгөөр ургаһан, колониальна ба бээ даагаагүй арадуудай сүлөөрэлтын тэмсэлэй үзэгдөөгүй ехээр дэбжэһэн ябадал, капиталай оронуудта болодог хүдэлмэришэдэй дайшалхы тэмсэл, эб найрамдалай тала баримталагшадай демократическа үргэн ехэ хүдэлөөн, эхэнэрнүүдэй ба залуушуулай демократическа организацинуудай ажал-ябуулга, мүн тэрэшэлэн эб найрамдалые хамгаалан, дайн сэрэгтэ эсэргүүгээр олониитэ зоной хэдэг бусад олон янзын тэмсэл болоно. **(Альга ташалга).**

Гадаадын политикын талаар манай парти бодото ушар байдалые тон нарин һайнаар хараадаа абаха шухала байһан, тус оршон байдалые ба саашадаа түүхын ямараар хүгжэхые ойлгохо шухала байһан ушарые хүтэлбэри болгоно. Гадаадын-политическэ хараа шугамые эрхэ байдалда, саг сагта тааруугаар бэелүүлхэдээ эрид сэхээр ленинскээр бэелүүлдэг ушар лэ уласхоорондын зорилгонуудые шиидхэхэдээ манай партида амжалта туйлаха арга олгоно.

Эб найрамдал аршалан хамгаалха гэһэн, дэлхэйн шэнэ дай һүжэрөөлгэхэгүй гэһэн манай хүсэл эрмэлзэл хадаа социализмын оронуудай хани барисаанай илагдашагүй байдаг ябадалда, эб найрамдалай интерестэ зүришэн байгуулагдаһан сэрэгэй бүлэглэлнүүдэй урдаһаа тэмсэдэг, ниитын ба гүрэнэй байгуулалтынь илгаануудһаа дулдыдангүйгөөр гүрэнүүдэй амгалан ёһоор зэргэ оршохо ёһо гуримуудые аршалан хамгаалдаг социалистическэбэшэ тиимэ оронуудай дэмжэлгын улам ехэ боложо байһан ябадалда үндэһэлнэ. Эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ Инди, Бирма, Индонези, Египет мэтын ба бусад оронуудай хараа бодолой тон ехэ удхашанартай байһаниинь бүгэдэндэ мэдээжэ.

Дайн сэрэгэй тала баримталагшадай түсэбүүдые буруу һүргэхын түлөө тэмсэхэдээ, эзэрхэг түримхэй элдэб бүлэглэлнүүдтэ хабаадагшадай дунда экономическа ба политическэ зүришэлдөөнүүдэй бии байжа, улам ехэ болодог баримтые бидэнэр ленинскээр хараадаа абаха ёһотойбди. Империалистическэ позацияа нүхэсэгшэдэйнгөө хүзүүгээр бэхижүүлхые иимэрхүү бүлэглэлнүүдтэхи үлэмжэ хүсэтэй хабаадагшадайнь хүсэдэг ушар байдалда тиимэ зүрилдөөнүүд зайлашагүй гарадаг юм. Тэдэ зүрилдөөнүүд эзэрхэг түримхэй хүсэнүүдые һуларуулна, эб найрамдал аршалан хамгаалха аргые ехэ болгоно.

Эб найрамдалай ба шэнэ дайнай аюулда эсэргүү тэмсэлэй интересүүдынь хүдэлмэришэн ангиин нэгэдэл тогтоохо тухай асуудалай коммунистическэшье, социалистическэшье партинуудай гол анхаралда байдаг болохые эринэ. Хүдэлмэришэн ангиин зэргэнүүдэй бутаранхай байһан ябадалые эзэрхэг түримхэй хүсэнүүд дэлхэйн дайнуудые бэлэдхэхын ба үүдхэн хэхын тулада хоёр дахин ашаглаһан байгаа. Хүдэлмэришэн анги энэ баримтаһаа һургаал абангүй байжа шадахагүй юм. Арадуудые шэнэ дайнай аюулһаа абарха мэтын тиимэ угаа шухала асуудал тухай хэлэгдэжэ байхада, социализмын түлөө тэмсэлэй арга хэрэгсэлнүүдые коммунистнуудай ба социалистнуудай ондо ондоогоор ойлгохо ябадалаар тэрэ бутаралгые зүбтүүлжэ болохогүй юм. Хэрбээ хүдэлмэришэн ангиин өөрынгөө зэргэнүүдые нягтаар нэгэдүүлээ һаа, уласхоорондын пролетаринарай һанал нэгэдэлгэнь дайн сэрэгэй хүсэнүүдтэ дабагдашагүй ехэ хаалта болохо байна. Хэрбээ хүдэлмэришэн ангиин өөһэдынгөө хүсэнүүдые бодото дээрэнь нэгэдүүлээд, эб найрамдал хамгаалхаар эрид шиидэнхэй байһанаа эсэстэнь хүрэтэр харуулаа һаа, дайн сэрэг болохогүй байна. **(Үни удаан үргэлжэлһэн нэрьемэ альга ташалга).**

II. Эб найрамдалай түлөө, уласхоорондын аюулгүй байдалай түлөө Советскэ Союзай тэмсэл

Нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэл соо уласхоорондын байдалай тодорхойгоор шэнжэлэгдэн харуулагдаһанай һүүлээр, мүнөө боложо байгаа событинууд тушаа, үнгэрөөшэ үедэ Советскэ правительствын амгалан ёһоной үүсхэлэйнь бэелэн харагдаһан олон тоото хэмжээ-ябуулганууд тушаа эндэ тогтон хэлэһэнэй хэрэггүй байна. Үнгэрөөшэ жэлэй тус тус событинууд, уласхоорондын түгшүүрилые һуларуулха тушаа манай зүгһөө үгтэһэн гадаадын-политическэ ниитэ заабари уласхоорондын угаа ехэ удхашанартай байна гэжэл онсолон тэмдэглэхэдэ болоно.

Югославиин ахадүү арадуудтай хани ёһоной харилсаа дахин тогтооһон ябадал энээндэ хабаадана. Тэдэ харилсаанууд мүнөө манай гүрэнүүдэй хоюуланайнь аша туһада бүри һайнаар хүгжэжэ байхаһаа гадна, мүн эб найрамдал, уласхоорондын аюулгүй байдал бэхижүүлгын аша туһада улам һайнаар хүгжэжэ байна. Хэдэ хэдэн жэлэй турша соо Советскэ Союзай ба Югославиин хоорондо үзэгдэһэн зохидгүй муу харилсаануудые үргэлжэлүүлээ һаа, имагтал эб найрамдалай дайсадта туһа болохо байгаа.

Австритай договор баталһан, Австриин хододоо нейтральна политика бэелүүлжэ байха тухай хэлсээ хэһэн ябадал мүн лэ энээндэ хабаадана. Европодо ба дэлхэйн бусад хубинуудта сэрэгэй эзэрхэг түримхэй шэнэ шэнэ бүлэглэлнүүдые үсэд нэтэрүүгээр байгуулдаг гүрэнүүдшье тэрэ хэлсээнтэй зүбшөөрхэ ёһотой болоһон байна. Советскэ Союзай болон Германска Демократическа Республикын хоорондохи хани ёһоной харилсаануудай саашадаа бэхижүүлэгдэхэтэй хамта, СССР-эй ба Германска Федеральна Республикын хоорондо дипломатическа харилсаануудай тогтоогдоһон ябадал Европодохи амгалан байдалай хэрэгтэ туһална. Европодо аюулгүй байдал хамтаараа сахилгын системэ байгуулха тухай Советскэ Союзай оруулһан дурадхалнууд үргэн ниитэ зоной дунда һайшаан дэмжэгдээ. Ази дотор аюулгүй байдал хамтаараа сахиха тухай асуудалаар Хитадай Арадай Республикын оруулһан дурадхалнуудые Советскэ Правительство бүримүһэн дэмжэнэ. Советскэ Союз буу зэбсэг хорообхын, атомна зэбсэг хорихын түлөө эрид тэмсэлээ үргэлжэлүүлһээр.

Үнгэрөөшэ жэлэй июль һарада болоһон Дүрбэн гүрэнэй правительствонуудые толгойлогшонорой Женевскэ зүблөөн тусгаар һуури эзэлнэ. Уласхоорондын түгшүүрилые һуларуулха, мүн нүгөө лагериин гол гүрэнүүдтэй СССР-эй харилсаануудые һайжаруулха бодото арга боломжонуудай бии байһые тэрэ зүблөөн эли тодоор харуулаа һэн. Гэбэшье, Советскэ Союз тушаа, социалистическэ бусад гүрэнүүд тушаа ябуулагдахадаа заатагүй буруу һүрэхэ «хүсэ баримталха» политикын түлөө байдаг холо бодолгүй хүнүүд тэдэ оронуудтай харилсаануудаа һайжаруулха замда бага бэшэ һаад тойбо хэнэ гэжэ событинуудай саашанхи ябаса элирүүлэн харуулаа.

Нэн түрүүн США-гэй тусгаар бүлэгүүд хадаа Европодо ба Америкэдэ, Зүүн-Урда Азида, Дунда ба Дутын Зүүн зүгтэ, мүн тэрэшэлэн хэдэн олон бусад ушарнуудта эзэрхэг түримхэй хэдэ хэдэн сэрэгэй бүлэглэлнүүдые байгуулха ябадал тухирагшад мүн гэжэ бүгэдэгдэ мэдээжэ болонхой. США ба Англиин толгойлдог Хойто-атлантическа блок мэтын сэрэгэй бүлэглэлэй энэ талаар дүүргэдэг тусхай үүргэнь мүн тэрэшэлэн мэдээжэ юм. США-гэй тусгаар бүлэгүүдэй зүгһөө ехээр хашуулжал, Хойто-атлантическа блогто ба эзэрхэг түримхэй бусад бүлэглэлнүүдтэ ородог хэдэн олон гүрэнүүдэй правительствонууд яаралтайгаар зэбсэгжэнэ, сэрэгэй бюджедүүдые түргэнөөр ехэ болгоно. Тиихэ зуураа, алба налогой хүшэр хүндэ даралтые улам ехэ болгоно, хүн зоной дунда дайн сэрэгэй ордоһо зорюута һүжэрөөнэ, Советскэ Союз, Хитадай Арадай Республика, арадай демократиин оронууд эзэрхэг түримхэй юм гэжэ хардаһан худал үгэнүүдые бүхы дэлхэйдэ тараана.

Гитлеризмын диилдэжэ, эб найрамдалда дуратай Германска Демократическа Республикын бии болоһоной һүүлээр, мүнөөнэй ушар байдалда Советскэ Союзда гү, али арадай демократиин оронуудта добтолжо, дэлхэйн шэнэ дай һүжэрөөхэеэ шиидэхэ эзэрхэг түримхэй тиимэ гүрэн мүнөө европейскэ континентдэ байнагүй. Мүнөө Европа дотор дайнай урдахи жэлнүүдтэл адли тиимэ саг үе бэшэ юм. Тэдэ жэлнүүдтэ гитлеровскэ Германи дэлхэйн хоёрдохи дайе дээрэ дээрэһээнь һүжэрөөжэ байдаг һэн. Зүгөөр, бидэнэр Баруун Германиие ремилитаризацилха түсэбүүдые хараадаа абангүй байжа шадахагүй байнабди. Баруун Германи болбол Хойто-атлантическа блок ба Баруун-европейскэ сэрэгэй союз мэтын эзэрхэг түримхэй сэрэгэй тиимэ бүлэглэлнүүдтэ оруулагданхай. Баруун Германиие ремилитаризацилха ябадал зүрилдөөнүүдые ба гаража болохо конфликтнуудые, тэдэнэй тоодо империалистическэ оронуудай өөһэдынь хоорондохи зүрилдөөнүүд ба конфликтнуудые улам ехэ болгохо байһаниинь тон эли юм.

Зүүн зүгтэшье шэнэ үе саг ерээ. Милитаристска Японийн диилдэһэнэй һүүлээр, национальна интересээ аршалан хамгаалжа шадаха байһанаа бүримүһэн баталан харуулһан, эб найрамдалай политикые хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлжэ байгаа Хитадай Арадай Республикын бии болоһоной һүүлээр дэлхэйн гурбадахи дайе һүжэрөөхэеэ зүрхэлхэ эзэрхэг түримхэй тиимэ гүрэн мүнөө Ази дотор үгы юм. Хэрбээ Урда Корей тухай хэлээгүй һаа, мүнөө гол түлэб Тайвань аралайл американска сэрэгэй база болгогдоһонтой дашарамдуулан Ази дотор эзэрхэг түримхэй добтолгын болохо аюул үлэнэ. Агуухэ Хитад тушаа эзэрхэг түримхэй добтолго хэхэ түсэбүүдэй байгаагүй һаа, сэрэгэй тиимэ база байгуулагдахагүй һэн.

Уласхоорондын харилсаануудтахи түгшүүрилые саашадань һуларуулха замда бага бэшэ һаад түбэг бии гэжэ бодото баримтанууд гэршэлнэ. Гэбэшье, энэ зам дээрэ бии байһан, мүн дахин дахин бии болодог һаад түбэгүүдэй байбашье һаа. Советскэ Союз бусад гүрэнүүдтэй харилсануудаа саашадань һайжаруулха гэжэ хододоо эрмэлзэдэгээ харуулдаг байгаа, харуулнашье.

Хоорондонь үзэл һаналай алгасаа бии байбашье, бүхы гүрэнүүд, түрүүшын ээлжээндэ агуухэ гүрэнүүд эб найрамдалые хамгаалха гэһэн ниитэ хүсэлөөр нэгэдэнхэй байха ёһотой гэжэ бидэнэр тоолонобди.

Советскэ Союз ба Америкын Холбоото Штадууд хоёрой хоорондохи харилсаануудай үндэһөөрөө һайжаруулагдаха ябадалһаа бүгэдэниитын эб найрамдал хангалгын хэрэгэй ямар ехээр дулдыдаха байһаниинь хүн бүхэндэ ойлгостой. Энээниие советскэ арадшье, американска арадшье, мүн бусад гүрэнүүдэй арадуудшье хүсэнэ гэжэ бидэ һананабди. Энээниие хүтэлбэри болгон, Советскэ правительство США-гэй президент Д. Эйзенхауэрай нэрэдэ нүхэр Н. А. Булганинай эльгээһэн мэдээжэ бэшэг дотор хани барисаан ба харилсан ажаллалга тухай советско-американска договор баталха гэһэн дурадхал оруулаа һэн. Советскэ энэ дурадхалда США-гэй правительствын хандаһаниинь юу гэршэлэн харуулнаб тэбэл, гуримшуулагдаагүй асуудалнуудые хэлсээ хэхэ аргаар бэшэ, харин дайн сэрэг хэхэ аргаар шиидхэхэ гэжэ оролдодог бүлэгүүдэй тала баримталагшадай позици мүнөө США дотор хүсэтэй байна, тэдэнэр президентдэ ба правительствода мэдээжэ зэргын нүлөө үзүүлнэ. Теэд американска арадай интересынь бусад арадуудай интерестэл адляар эб найрамдал сахихын тухайда бүри ехээр оролдодог болохые эринэ ха юм. Иимэ ушар байдалда, советско-американска харилсаануудые һайжаруулха тушаа бидэнэй гаргадаг хүсэлэл оролдолго США дотор зохихо зэргээр ойлгогдохо бэзэ гэжэ һанахада болоно.

Хани барисаан ба харилсан ажаллалга тухай договор баталхые Холбоото Штадуудта дурадхаха зуураа, Советскэ правительство эб найрамдалай ба бүгэдэниитын аюулгүй байдалай аша туһада советско-американска хани ёһоной харилсан ажаллалга тогтоохо гэжэ үнэн зүрхэнһөө хүсэдэгөө дахин харуулаа. Энэ хадаа Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин ёһо гуримтай, уг зорилгонуудтай, хани харилсаагаа бүри үргэн болгохо гэһэн бүхы оронуудай хүсэлтэй тааралдана.

Великобританитай харилсаагаа һайжаруулхые хүсэдэг бидэнэй хүсэл эрмэлзэлгэшье хубилшагүй зандаа үлэнэ. Англида манай оронжой хүтэлбэрилхы ажал-ябуулагшадай ошоод ерэхэ ябадал уласхоорондын түгшүүрил саашадань һуларуулхын тулада бэе бэеэ бүри һайнаар ойлгохо, хамтын оролдолго гаргаха шэнэ арга боломжо олгоно.

Советскэ Союз мүн тэрэшэлэн Франциитай хани ёһоной харилсаа тогтоохо гэжэ оролдоно. Франциин мүнөөнэй правительство франко-советскэ харилсаануудые һайжаруулхаяа хүсэһэнөө элеэр мэдүүлээ һэн. Тиихэ зуураа, буу зэбсэг хурааха асуудалые Франциин правительствын илангаяа ехээр һонирхоһон дээрэһээ, бидэнэр энэ асуудал шиидхэхэ талаар Франциитай хамта тодорхой амжалта туйлаха гэжэ оролдохо байнабди. Һүүлэй парламентска һунгалтануудай үедэ демократическа хүсэнэй зэргэнүүдэй бэхижэһэн ябадал энэ хэрэгтэ туһалха гэжэ һанагдана.

Манай гүрэн бүхы оронуудтай — ехэшье, багашье оронуудтай хани ёһоной харилсаануудаа хүгжөөхын түлөө оролдодог байгаа, оролдононшье. Манай гүрэн, жэшээнь, Турцитайшье, Ирантайшье, Пакистантайшье, Японитойшье тиимэ харилсаануудые тогтоожо шадаха һэмди гэжэ найдана. Эдэ оронуудай ба Советскэ Союзай хоорондо һайн харилсаанууд тогтоо һаа, эдэнэй эгээн шухала интересүүдтэй тааралдаха.

Эб найрамдалай түлөө тэмсэлэй фронтые шадаал һаа ехээр үргэдхэхын тулада, манай Парти, Советскэ правительство энэ тэмсэлээ уласхоорондын түгшүүрил һуларуулгын туг доро дэлгэрүүлээ. Энэ политика, уласхоорондын харилсаануудтахи түгшүүрилгые һуларуулха политика хадаа мүнөөнэй ушар байдалда эб найрамдалай түлөө хэгдэдэг тэмсэлые онсо өөрэ янзаар харуулна. Уласхоорондын түгшүүрилые бага болгохо политика хадаа эб найрамдалай түлөө тэмсэлэй эгээн ойлгосотой, үлэмжэ һайн арга мүн ба политическэ үзэл бодолнуудайнь илгааһаа дулдыдангүйгөөр общественнэ элдэб талын хүнүүдые энэ хэрэгтэ элсүүлэн хабаадуулха эгээн ехэ арга боломжо мүнөөнэй ушар байдалда олгоно. Энэ политика эб найрамдалай түлөө тэмсэлые юрынь хэмжээнһээ гаратар үргэдхэнэ, ажахын ба культурна интересүүдэй оршомдошье, гүрэнэй ба ниитын органуудһаа гадна, мүн тус тус хүнүүдэйшье харилсаануудта хабаадана.

Дипломадууд ба политигуудһаа гадна, мүн ажахын ба культурын ажал-ябуулагшад, гүрэнүүдэй тусхайта түлөөлэгшэд, мүн тэрэшэлэн гүрэнэй, ниитын, тус тус хүнүүдэй ажал-ябуулгын али нэгэн һалбариин талаар оронуудай хоорондохи хани ёһоной харилсаануудые, харилсан ажаллалгые хүгжөөхэдэ туһалдаг бусад бүхы хүнүүдшье уласхоорондын түгшүүрил һуларуулха хэрэгтэ туһа хүргэжэ шадаха байна. Гүрэнүүдэй хоорондохи худалдаа наймаанай харилсаануудые хүгжөөхэ хэрэгтэ һаад тойбо хэхэ гэжэ мүнөө эзэрхэг түримхэй бүлэгүүдэй зүгһөө иимэ ехэ оролдолго гаргагдажа байһаниинь тушаан болоһон ушар бэшэ юм. Научна, техническэ ба культурна эгээл юрын холбоонуудые хүгжөөхэ замда зарим гүрэнүүд дотор иимэ ехэ һаад түбэг хэгдэдэг ябадал сохом тушаан болоһон ушар бэшэ байна.

***

Нүхэдүүд! Манай Парти, Советскэ правительство эб найрамдалай интересые хододоо сахин хамгаалдаг. Манай гүрэнэй гадаадын политика Коммунистическэ партиин ба тэрэнэй Центральна Комитедэй хүтэлбэреэр бэелүүлэгдэдэг. Нэн түрүүн эгээл энэ ушар Советскэ Союзай уласхоорондын байдалые бэхижүүлхэ ба бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хамгаалгада амжалтануудые хангана. **(Альга ташалга).**

Оронойнгоо дотоодын байдалай хэрэгүүдтэ туйлаһан горьтой ехэ амжалтануудһайшье, гадаадын политикын талаар туйлаһан шухала амжалтануудһайшье хамтаараа хүтэлбэрилгын ленинскэ ёһо гуримые XIX съездын һүүлээр Центральна Комитедэй бэелүүлжэ байһан ябадалтай холбоотой. **(Альга ташалга).** Центральна Комитет манай партиин зүгһөө дэмжэгдэн ганса нэгэн хүнүүдтэ шүтэхэ ябадалда эсэргүүсэн эрид шангаар тэмсээ. Ганса нэгэн хүнүүдтэ шүтэлгэ хадаа марксизм-ленинизмдэ харша байһан туладаа нэгэн үедэ манай хэрэгтэ муугаар нүлөөлөө. Тус съезд энэ принципиальна заабариие бүримүһэн һайшааха бэзэ гэжэ найдахада болоно. **(Альга ташалга).**

Уласхоорондын түгшүүрилые һуларуулха, Советскэ гүрэнэй байдалые бэхижүүлхэ зорилгоор партиин хүтэлбэрилэгшэд үнэхөөрөө зоримгой үүсхэл гаргаа, хэдэ хэдэн шухала алхамуудые хээ.

Урдань, манай
на Комитет, тэрэ
гэрөөшэ үеынхид
хитэйгээр гадаад
далнуудые эрхил
һэн ха. Жэшээлх
Булганин, Микоян
тельственна деле
ошожо, советско-ю
саануудта үндэһэ
жа ерэһэн ябадал
ба Хрущевой И
ганистан ошожо,
тэдэнэй правител
арадуудтай СССР
рилсаа хүгжөөлгэ
жалтануудые туйл
мэтын тиимэ бари
һанагдана. Герма
Республикатай, хо
Демократическа Р
дэһэн московско х
үнгэрөөшэ намар
ги ба бусадтай хэ
тухай мүн тэрэшэл
тэй. Советскэ хүт
ябуулагшад хадаа
дэй ажал-ябуула
делегацинуудтай б
лэгшэдтэй нилээд
дэг болоо. Гад
талаар, советскэ
хүтэлбэрилхы аж
зүгһөө һүүлэй үед
даг болоһон тухай
шэлнэ. Уласхооро
лые зарим тэды б
һалһан, энэ талаа
жалта туйлаха мэ
га боломжонууды
үрэ дүнгүүдые эд
лэ туйлаабди. (Аль
Парти болон Сов
во эб найрамдал
элитэ амжалта
Манай арадай, соц
лагериин материал
бодолой хүсэнүүд
ехэ болодог ябада
нуудай үндэһэ һуу
Энэ юун гэһэн у
ветскэ хүн бүхэн
лагериин оронууда
хэндэл адляар,
ажаллажа, промыш
тида ба колхоздо,
хүдэлмэридэ амжа
жа, гүрэнөө, мүн
ческэ лагериие бэ
энээнтэй хамта эб
хоорондын аюулгүй
бэхижүүлхэ хэрэгт
тые оруулна. (Аль
рика гү, али завод
тээсые дээшэлүү
до гү, али совхозд
гохо ба малай ашаг
хэ хэрэгтэ шэнэ а
даа бидэнэр комм
гынгаа эдэ амжа
горхохо бүрин эрхэ
хамта, тэдэ амжа
социалистическэ ла
далые, уласхоорон
жүүлхэ үндэһэ һуу
жэ арадуудта нам
байдал хангаха ши
хэсэл бии болгоно
Ажахын ба куль
тадаа туйлаһан
нууд бүхы дэлхэй
ригжуулна. Шэнэ,
да хүргэжэ шадаха
хүнүүдээр шалгагд
зам бидэндэшье би
зуураа, дэлхэйн ар
жалтануудаар сэ
Дэлхэйн бүхы
ханинарай ба союз
шорно, тэдэ хани
гууднай маанартал
тал адляар импер
нуудые үгы хэхэ
дал хангаха гэжэ
сэрэг һүжэрөөлгэх
дуудай ушар ёһо м
үүсхэлһээ мүнөө
дана гэжэ улам б
Советскэ Союз
лагериин бусад о
эб найрамдалай т
мын илахын түлөө
зэргэдэ жагсана.
дэй нягта жагсаал,
тада этигэдэг эти
най хэзээ хэзээ
нал! (Нэрьемэ ал
Марксизм-лени
бол тэрээн доро
илалта туйлаһан
шье байгаа түт
туг доро ябажа, б
гөө шэнэ амжалт
низмын илан м
урагшаа дабшанаб
Манай агуухэ
найрамдалай түл
шуд тэмсэл хадаа
бүхы хүн түрэлт
тааралдана! (Үни
һэн альга ташалга)

Редактор Д. Л

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, заместителя редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, партий ной жизни, сельского хозяйства —47-59, пропаганды и перев культуры и быта, промышленности—34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская — 32-67, бухгалтерия — 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н—00698. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР.